

RAPORT 2024

Sprawozdanie z Działalności
Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej
im. Jerzego Regulskiego w 2024 roku

SPIS TREŚCI

Władze Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego	2
Wstęp	4
SZKOLENIA – KSZTAŁCENIE I ROZWÓJ KADR SAMORZĄDOWYCH	6
FORA SAMORZĄDOWE	10
Działalność Krajowych Rad Forów Skarbników i Sekretarzy działających przy FRDL	11
Jubileuszowe spotkania forów	11
KONGRESY I KONFERENCJE	13
VI Krajowy Kongres Forów Skarbników	13
VIII Krajowy Kongres Forów Sekretarzy	13
II Krajowy Kongres Przewodniczących Rad Gmin, Rad Powiatów i Sejmików Województw	15
Konferencja podsumowująca projekt „Modelowe rozwiązania wzmacniające udział obywateli w decydowaniu o sprawach lokalnych”	16
Konferencja kończąca projekt „Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny”	16
PROJEKTY KRAJOWE	18
Program Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny (2020–2024)	18
Modelowe rozwiązania wzmacniające udział obywateli w decydowaniu o sprawach lokalnych	21
Building Bridges – Civic Capital in Local Communities	22
Projekty realizowane w ośrodkach FRDL	23
Program Małopolskiego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej – kompleksowe działania na rzecz rozwoju sektora ekonomii społecznej w Małopolsce	26
PROJEKTY MIĘDZYNARODOWE ORAZ ROZWÓJ DEMOKRACJI LOKALNEJ I SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO ZA GRANICĄ	29
DOBRE 2 Decentralization Offering Better Results and Efficiency	29
Visegradopedia - Guide to the four visegrad countries	32
GREEN FOOTPRINT- youth skills for climate and environment literacy	33
#girlpower – Interactive stories of women who formed our lives	34
UP2YOUTH- democratic future in youth responsible hands	34
DZIAŁALNOŚĆ DORADCZA	37
BADANIA I ANALIZY	39
Kapitał obywatelski społeczności lokalnych	39
Innowacje deliberatywne. Inspiracje dla praktyków i teoretyków	39
Finanse lokalne w czasach niepokoju	40
Centrum Ekspertyzy Lokalnej	40
NAGRODY I KONKURSY	43
Nagroda im. Jerzego Regulskiego	43
Regionalne Rankingi Gmin	43
Konkurs na najlepsze praktyki w zarządzaniu w JST	47
POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ MISYJNA I WYDARZENIA	49
100. rocznica urodzin Profesora Jerzego Regulskiego	49
Zabieramy głos w sprawie wielokadencyjności	49
FRDL na Europejskim Kongresie Samorządowym w Mikołajkach	49
Wysyłamy nasze postulaty do wszystkich gmin w Polsce	50
FRDL na Slot Art Festival	50

Władze Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego

Rada Fundatorów

Jerzy Stępień
*Przewodniczący Rady
Fundatorów FRDL*

Jan Król
*Członek Rady
Fundatorów FRDL*

Joanna Regulska
*Członkini Rady
Fundatorów FRDL*

Małgorzata Fuszara
*Członkini Rady
Fundatorów FRDL*

Joanna Staręga-Piasek
*Członkini Rady
Fundatorów FRDL*

Wojciech Szczurek
*Członek Rady
Fundatorów FRDL*

Zarząd

Cezary Trutkowski
Prezes Zarządu

Marcin Smala
Wiceprezes Zarządu

Małgorzata Zielińska
Członkini Zarządu FRDL

Kolegium Dyrektorów

Kolegium Dyrektorów pełni funkcje doradcze dla Zarządu. W skład kolegium wchodzi dyrektorzy Ośrodków Regionalnych FRDL, którymi obecnie są:

Michał Wójcik
*Przewodniczący Kolegium
Dyrektorów,
Dyrektor Ośrodka
Regionalnego w Warszawie
i Łodzi*

Andrzej Banach
*Dyrektor Ośrodka
Dyrektor Ośrodka
Regionalnego w Gdańsku*

Anna Jakubowska
*Dyrektor Ośrodka
Dyrektor Ośrodka
Regionalnego w Katowicach
i we Wrocławiu*

Magdalena Kochanowska
*Dyrektor Ośrodka
Dyrektor Ośrodka
Regionalnego w Białymstoku*

Agnieszka Migoń
*Dyrektorka Ośrodka
Dyrektor Ośrodka
Regionalnego w Kielcach*

Małgorzata Nieroda
*Dyrektorka Ośrodka
Dyrektor Ośrodka
Regionalnego w Rzeszowie*

Wojciech Odzimek
*Dyrektor Ośrodka
Dyrektor Ośrodka
Regionalnego w Krakowie*

Magdalena Popławska
*Dyrektorka Ośrodka
Dyrektor Ośrodka
Regionalnego w Opolu*

Iwona Szablewska
*Dyrektorka Ośrodka
Dyrektor Ośrodka
Regionalnego w Zielonej
Górze*

Robert Żarkowski
*Dyrektor Ośrodka
Dyrektor Ośrodka
Regionalnego w Bydgoszczy
i Szczecini*

Wstęp

Szanowni Państwo,

Jak co roku, przedstawiamy roczny raport z działalności Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego. Rok 2024 był pod wieloma względami szczególny.

Po pierwsze – minęło 35 lat od powstania Fundacji. 18 września 1989 roku inicjatorzy prac nad ustawą o samorządzie terytorialnym powołali do życia Fundację, która miała czuwać nad odradzającą się samorządnością w Polsce. Zaczynaliśmy działać niespełna tydzień po powstaniu pierwszego niekomunistycznego rządu po II wojnie światowej. Od tego czasu zmienił się ustrój, a samorząd terytorialny przeszedł dwie duże reformy. Fundacja jednak nieustannie działa – coraz sprawniej i w coraz szerszym zakresie.

Rok 2024 to również inna ważna rocznica – 9 lipca przypadała setna rocznica urodzin patrona naszej Fundacji, Profesora Jerzego Regulskiego. Miałem zaszczyt współpracować z Profesorem podczas reformy samorządowej. Wspólnie zakładaliśmy FRDL. Ufam, że jego reformatorski dorobek, ofiarna służba publiczna oraz prekursorska praca naukowa wciąż mogą stanowić inspirację i wzór dla tych wszystkich, którzy podejmują działania na rzecz dobra wspólnego.

Rok 2024 to przede wszystkim czas, w którym z uwagą, nadzieją, a niekiedy i niepokojem patrzyliśmy w przyszłość. Odbłyły się wybory samorządowe – pierwsze po wydłużonej kadencji. Wielu nowo wybranych radnych objęło funkcje po raz pierwszy. Nowa kadencja się również z istotnymi zmianami legislacyjnymi.

Pierwszą z nich była długo oczekiwana ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, przyjęta przez Sejm RP w październiku 2024 roku. Monitorowanie jej wdrażania będzie jednym z priorytetów Fundacji. Poprzez współpracę z Krajową Radą Forów Skarbników działającą przy FRDL stworzymy przestrzeń do dyskusji nad tymi rozwiązaniami.

Drugą fundamentalną zmianą jest reforma systemu planowania przestrzennego. Jako fundacja nosząca imię Profesora Jerzego Regulskiego – urbanisty i specjalisty w dziedzinie ekonomiki planowania miasta wiążemy z nią duże nadzieje. Jednocześnie jesteśmy świadomi, że nowe przepisy nałożą na gminy, w tym na radnych, s Dlatego w 2024 roku nasze ośrodki regionalne zainicjowały serię specjalistycznych szkoleń. O nowych zadaniach rad gmin wynikających z reformy rozmawialiśmy również szeroko podczas II Krajowego Kongresu Przewodniczących Rad Gmin, Powiatów i Sejmików Województw. Liczymy na to, że wydarzenie to na trwałe wpisze się w samorządowy krajobraz Polski.

Nieprzerwanie od 35 lat uważamy, że demokracja zaczyna się najbliżej naszych codziennych spraw. Samorząd terytorialny to przede wszystkim wspólnota mieszkańców. W dobie współczesnych kryzysów demokracji i zagrożeń populizmem należy o tym szczególnie pamiętać. Warto również wspierać lokalne, oddolne inicjatywy. O tym, jak robić to mądrze, efektywnie i we współpracy budującej kapitał społeczny, rozmawialiśmy podczas drugiej edycji Kongresu Współpracy Lokalnej. Jesteśmy niezwykle dumni, że wydarzenie dedykowane trzeciemu sektorowi przyciągnęło w tym roku ponad 600 osób, w tym gości specjalnych – na czele z Prezydentem RP Lechem Wałęsą.

Oczywiście, w tym miejscu możemy wymienić tylko niektóre z licznych inicjatyw, które w 2024 roku podjęła Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego. Wszystkie zostały szczegółowo opisane w niniejszym raporcie. Na koniec warto podkreślić, że żadna z tych inicjatyw nie mogłaby zaistnieć bez zaangażowania pracownic i pracowników Fundacji – we wszystkich naszych ośrodkach regionalnych w całej Polsce. To właśnie nasz sieciowy charakter i bliskość lokalnych spraw pozwalają na skuteczne i sprawne działanie.

Jerzy Stępień

Przewodniczący Rady Fundatorów FRDL

I. ROZDZIAŁ

SZKOLENIA – KSZTAŁCENIE I ROZWÓJ KADR SAMORZĄDOWYCH

SZKOLENIA – KSZTAŁCENIE I ROZWÓJ KADR SAMORZĄDOWYCH

W 2024 roku Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej (FRDL) przeszkoliła **33 337 osób** podczas **1660 szkoleń** otwartych i zamkniętych. Fundacja pozyskiwała również zlecenia jako podwykonawca w ramach projektów unijnych realizowanych przez instytucje regionalne, szczególnie urzędy marszałkowskie. Rozwinęła także szkolenia dla radnych oraz szkolenia w ramach forów, starając się wykorzystać okazje szkoleniowe w innych rodzajach usług.

W 2024 roku Fundacja **przekroczyła liczbę 100 tysięcy zrealizowanych wydarzeń edukacyjnych**, licząc je od początku swojego powstania.

Ważnym kierunkiem działań szkoleniowych Fundacji w 2024 roku była realizacja szkoleń dla **nowych radnych gmin, powiatów i sejmików województw**.

Praktyczny Poradnik dla Radnych w kadencji 2024-2029. ABC Samorządu Terytorialnego

Fundacja przeprowadziła ogólnopolską kampanię szkoleniową, aby w większym stopniu promować podnoszenie kompetencji przedstawicieli organów stanowiących. Od maja do grudnia FRDL zorganizowała szkolenia zamknięte dla **ponad 200 rad**, z których skorzystało około **4 tysięcy osób**, czyli ponad 10% radnych kadencji 2024-2029 (nie licząc kongresu i konferencji dla radnych, o czym dalej, w części poświęconej forum). Tematy szkoleń dla rad obejmowały z jednej strony prawa i obowiązki radnych, czyli tak zwane „**abc radnego**”, ale coraz częściej również tematy bardziej szczegółowe, takie jak: uchwalanie budżetu, ocena wieloletniej prognozy finansowej, planowanie przestrzenne, ochrona danych, działalność kontrolna itp. Przygotowano też gotowe, nagrane szkolenie w formie VOD: „**Prawa i obowiązki radnego w kadencji 2024-2029**”.

Opracowano, z udziałem kilkunastu autorów, i wydrukowano **4250 egzemplarzy „Praktycznego Poradnika dla Radnych w kadencji 2024-2029. ABC Samorządu Terytorialnego”**. Wydany przez FRDL podręcznik jest wykorzystywany między innymi jako materiał przekazywany radnym podczas szkoleń. Publikacja ta została nieodpłatnie udostępniona w połowie roku na stronie internetowej Fundacji, a informacja o tym została przekazana potencjalnym zainteresowanym.

W **szkoleniach otwartych**, skierowanych do osób z różnych instytucji, dominowały **szkolenia online**. W przypadku szkoleń dedykowanych konkretnym instytucjom (szkoleń zamkniętych) przeważały **szkolenia stacjonarne**.

Najczęściej Realizowane Tematy Szkoleń w 2024 Roku

Wśród tematów szkoleń najczęściej realizowanych w 2024 roku znalazły się:

- Szkolenia dla radnych oraz szkolenia dla pracowników biur obsługi rady, realizowane także jako szkolenia otwarte z tematyki: zasad prawidłowej legislacji, technik obsługi rady.
- E-doręczenia, czyli wdrożenie w urzędach usługi cyfrowej wprowadzonej w Polsce w ramach cyfryzacji administracji publicznej, mającej na celu umożliwienie przesyłania od 2025 roku dokumentów elektronicznych między obywatelami, przedsiębiorcami a instytucjami publicznymi, jako odpowiednik tradycyjnej przesyłki poleconej z potwierdzeniem odbioru, ale w formie elektronicznej.

- Standardy ochrony małoletnich w związku z nowelizacjami między innymi Kodeksu karnego, Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Szkolenia realizowane były w formule otwartej oraz zamkniętej.
- Finansowanie oświaty samorządowej, szczególnie zasady oraz możliwości optymalizacji kosztów po przyjęciu przepisów o systemie finansowania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie tak zwanych potrzeb oświatowych i ich konsekwencji dla planowania finansowego rachunku ekonomicznego oświaty samorządowej.
- Szkolenia dla sekretarzy, pełnomocników wyborczych oraz pracowników zajmujących się organizacją wyborów w gminach, dotyczące praktycznych aspektów kodeksu wyborczego i wynikających z niego obowiązków przed wiosennymi wyborami samorządowymi.
- Rozliczanie VAT od sprzedaży energii elektrycznej z paneli fotowoltaicznych, w tym fakturowanie, a także inne bardziej ogólne tematy poświęcone korektom, odzyskiwaniu i rozliczaniu podatku od towarów i usług.
- Specustawa ukraińska ze zmianami od 1 lipca 2024 roku, w tym meldowanie i nadawanie numeru PESEL cudzoziemcom.
- Realizacja obowiązków związanych z wejściem w życie przepisów o ochronie sygnalistów, w szczególności w zakresie przyjmowania zgłoszeń zewnętrznych.
- Szkolenia dla skarbników i pracowników wydziałów finansowo-księgowych dotyczące rachunkowości budżetowej, inwentaryzacji, sprawozdawczości oraz wieloletniej prognozy finansowej – co miesiąc kilkanaście webinarium oraz szkoleń zamkniętych.
- Szkolenia kompleksowe oraz specjalistyczne związane z przygotowywaniem przez samorządy planów ogólnych oraz wdrażaniem pozostałych przepisów związanych z nowym systemem planowania przestrzennego, na przykład wydawania warunków zabudowy.
- Współpraca JST z organizacjami pozarządowymi, zlecanie zadań w oparciu o ustawę o pożytku publicznym, ustawę o sporcie itd.
- Ochrona ludności i obrona cywilna po przyjęciu pod koniec 2024 roku ustawy o ochronie ludności.
- Treningi podnoszące umiejętności menedżerskie i zarządcze dla kadry kierowniczej, między innymi delegowanie zadań, motywowanie, radzenie sobie ze stresem, budowanie zespołów, wypalenie zawodowe.
- Szkolenia dla działów kadrowo-płacowych – różnorodne tematy z zakresu praktycznych aspektów prawa pracy (czas pracy, podróże służbowe, mobbing, ochrona danych osobowych, podatek dochodowy, rozliczenia z ZUS, szkolenia

związane z nawiązywaniem i rozwiązywaniem stosunku pracy, oceny pracownicze, w szczególności z uwzględnieniem specyfiki pracowników samorządowych).

- Szkolenia podnoszące kompetencje cyfrowe, ogólne i specjalistyczne – cyberbezpieczeństwo, Canva, Excel, QGIS, elektroniczna książka obiektu budowlanego.

Współpraca i Nowe Kursy

Warta odnotowania była **współpraca z kilkoma większymi urzędami**, między innymi Urzędem Miasta Krakowa. Dla pracowników tego urzędu zrealizowano cykl szkoleń dla 32 grup: „Plan Równości Płci. Przeciwdziałanie mobbingowi i dyskryminacji oraz molestowaniu w miejscu pracy” oraz 8 edycji kursu służby przygotowawczej dla nowych pracowników samorządowych w tym urzędzie. Na zlecenie Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach zrealizowano z kolei cykl 8 szkoleń z KPA i e-doręczeń. Realizowano również szkolenia dla administracji rządowej: pracowników urzędów wojewódzkich czy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Poza szkoleniami jedno- lub dwudniowymi realizowano **kilkudniowe kursy**, odpowiadające na potrzeby osób i instytucji, chcących zaktualizować lub podnieść kwalifikacje pracowników albo przysposobić ich do nowych zadań.

Fundacja w 2024 roku uruchomiła nowy kurs online: **„Sekretarz JST”**. Pod koniec listopada zakończyła się pierwsza edycja tego siedmiodniowego kursu. Program został podzielony na 12 modułów tematycznych, podczas których w 51 godzinach przekazywano najistotniejsze kwestie, którymi zajmuje się Sekretarz w jednostce: gminie, mieście, powiecie czy województwie. W odpowiedzi na zapotrzebowanie podmiotów medycznych uruchomiono kurs: **„Księgowość samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej”**. Oba kursy będą kontynuowane w 2025 roku. Ponadto uruchomiono odpłatny kurs obsługi aplikacji QGIS dla wydziałów planowania przestrzennego. W czwartym kwartale rozpoczęto natomiast, w ramach projektów w sześciu województwach, stacjonarne kursy dla planistów.

Kursy Realizowane Regularnie w 2024 Roku

Kursy realizowane regularnie w 2024 roku:

- Skarbnik JST (7-dniowy)
- Zarządzanie projektami zgodnie z metodyką PM2 (3-dniowy)
- Specjalista ds. funduszy UE (3-dniowy)
- Kurs kancelaryjno-archiwalny I i II stopnia (4 i 3-dniowe)
- Specjalista ds. kadr w JST (3-dniowy)
- Specjalista ds. finansów publicznych
- Kompendium wiedzy z planowania przestrzennego

- Specjalista ds. kontroli wewnętrznej
- Specjalista ds. kontroli zarządczej
- Sprawy kadrowe w szkołach i placówkach oświatowych
- Intendent w placówce zbiorowego żywienia dzieci i młodzieży
- Postępowanie o zamówienia publiczne poniżej progów unijnych
- Specjalista ds. gospodarki nieruchomościami
- Specjalista ds. mediów społecznościowych
- Elektronizacja w praktyce: EZD, EPUAP2, e-doręczenia, podpis zaufany i podpis elektroniczny w pracy urzędu
- Ochrona informacji niejawnych w jednostkach: państwowych, samorządowych i prywatnych.
- Intensywny kurs dla osób odbywających służbę przygotowawczą
- Środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne

W poniższej tabeli zaprezentowano podstawowe dane dotyczące struktury działań szkoleniowych ze względu na formę ich realizacji.

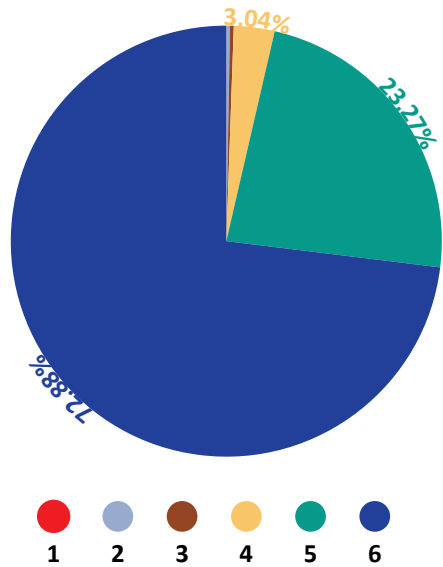
DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA FRDL	2022	2023	2024
Liczba uczestników szkoleń otwartych (tys.)	21,1	20,9	17,3
Osobodni szkoleń otwartych	24,2	24,7	21,0
Szkoleń otwartych	1,2	1,1	1,1
Uczestników szkoleń zamkniętych (tys.)	15,7	16,2	16,0
Osobodni szkoleń zamkniętych	19,2	18,3	18,7
Szkoleń zamkniętych	0,5	0,5	0,6

Monitorowane były informacje zwrotne od uczestników dotyczące poszczególnych tematów szkoleń, trenerów, organizacji itp. Na poniższych wykresach przedstawiono zbiorcze wyniki oceny satysfakcji uczestników szkoleń otwartych organizowanych przez FRDL w latach 2022-2024 r. (w sumie ok. 20 tys. wypełnionych ankiet).

Powyższe statystyki odnoszą się do odpłatnej części statutowej działalności szkoleniowej Fundacji. Poza działami odpłatnymi Fundacja realizowała jednak wiele działań edukacyjnych, które dostępne były bezpłatnie. Szeroka nieodpłatna działalność szkoleniowa prowadzona była w ramach projektów, przede wszystkim Building Brigdes, Aktywni Obywatele Fundusz Regionalny oraz projekty szkoleniowe dot. planowania przestrzennego (o projektach w dalszej części sprawozdania).

Wszystkie szkolenia, razem z forami samorządowymi objęły w 2024 r. 73.349 osób w ramach 3.268 wydarzeń edukacyjnych. To ponad 5 tys. uczestników i aż 700 wydarzeń więcej niż w roku 2023.

Ogólna ocena organizacji szkolenia online
(1 -ocena najniższa, 6- ocena najwyższa)

Czy polecilibyś/polecitałabyś to szkolenie swoim współpracownikom?

II. ROZDZIAŁ

FORA SAMORZĄDOWE

II ROZDZIAŁ

FORA SAMORZĄDOWE

W 2024 roku przy FRDL działało **85 forów regionalnych oraz jedno forum ogólnopolskie** (koordynatorów dostępności). Zrzeszały one, według stanu na koniec 2024 roku, **4915 członków**. Uwzględniając osoby stale uczestniczące w spotkaniach forów jako goście, członków forów w trakcie formowania oraz tych spotykających się nieregularnie, Fundacja może pochwalić się już **5 tysiącami uczestników forów**.

W 2024 roku powołano **forum sekretarzy w województwie dolnośląskim**. Dzięki temu już w **14 województwach** sekretarze, podobnie jak skarbnicy, posiadają regionalną reprezentację działającą przy FRDL. Największym nowo powołanym w ubiegłym roku forum było **forum księgowych ośrodków pomocy społecznej w województwie pomorskim**. Poza tym uruchomiono dwa mniejsze fora: **kultury w województwie podkarpackim** oraz **księgowych w województwie zachodniopomorskim**. Fora regionalne, poza regularnymi spotkaniami z ekspertami, prowadziły działalność konsultacyjną i rzeczniczą. Dla przykładu, **Podkarpackie Forum Pomocy Społecznej** złożyło do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej projekt zmiany ustawy o pomocy społecznej w zakresie umożliwiającym uzyskanie chociażby częściowej rekompensaty kosztów utrzymania osób przebywających w domach pomocy społecznej z ich własnego majątku lub z majątku, jaki został przekazany osobom trzecim, najczęściej członkom rodziny tych osób, w okresie bezpośrednio poprzedzającym umieszczenie w domu pomocy społecznej. Kolejne fora obchodziły swoje jubileusze: w Małopolsce **XXX-lecie Forum Gospodarki Przestrzennej Gmin** oraz **XX-lecie Forum Ekologicznego Samorządu Terytorialnego**, na Śląsku **XX-lecie Forum Oświaty Samorządowej**.

Śląskie Forum Współpracy Osób Koordynujących Współpracę z NGO w JST

Ogółem w 2024 roku odbyło się blisko **800 spotkań forów**, w których uczestniczyło ponad **24 tysiące osób**.

Wykaz aktywnych forów:

Rodzaj forum	Liczba forów przy FRDL
Skarbników	14
Sekretarzy	14
Kadrowe	7
Oświaty	6
Przewodniczących Rad Gmin i Powiatów	5
Pomocy społecznej	5
Wójtów, Burmistrzów, Prezydentów	3
Ochrony danych osobowych	3
USC	3
Przeciwdziałania uzależnień	2
Gospodarki przestrzennej	2
Informatyków	2
Prawników	2
Współpracy z NGO	2
Zamówień publicznych	2
Audytorów	1
Dyrektorów żłobków	2
Ekologiczne	1
Koordinatorów dostępności	1
Księgowych OPS	2
Kultury	2
Marki lokalnej	1
Urzędników europejskich	1
Zarządzania kryzysowego	1
Zdrowia publicznego	1
Księgowych	1
Razem	86

Działalność Krajowych Rad Forów Skarbników i Sekretarzy działających przy FRDL

Fundacja wzmocniła swoją obecność wśród skarbników gmin, miast i powiatów. **Liczba członków tych forów przekroczyła w 2024 roku tysiąc osób**, co stanowi ważny zasób dla naszej organizacji. Po wyborach samorządowych reaktywowano fora przewodniczących w kilku województwach, jednak nie udało się powołać nowych forów (w niektórych regionach próby będą kontynuowane w 2025 roku).

W 2024 roku **Krajowa Rada Forów Sekretarzy wybrała na trzyletnią kadencję swój zarząd**, na czele z dotychczasowym przewodniczącym, Andrzejem Wojewódzkim, Sekretarzem Miasta Lublin. Zarząd Krajowej Rady przedstawił również obszerne stanowisko w zakresie postulowanych przez sekretarzy zmian w prawie wyborczym. Przy Fundacji aktywnie działała także **Krajowa Rada Forów Skarbników**, biorąc udział między innymi w zespołach eksperckich przy Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego (KWRIST) opiniujących zmiany w systemie finansowania jednostek samorządu terytorialnego oraz prezentując własne stanowiska w ważnych kwestiach dla środowiska skarbników, finansów i rachunkowości budżetowej czy podatków lokalnych.

Jubileuszowe spotkania forów

Jubileusz 30-lecia Forum Ekologicznego Samorządu Terytorialnego oraz Forum Gospodarki Przestrzennej Gmin

22 października w Małopolskim Centrum Edukacji Ekologicznej w Ciężkowicach odbyły się uroczystości z okazji **30-lecia Forum Ekologicznego Samorządu Terytorialnego oraz Forum Gospodarki Przestrzennej Gmin**. Podczas wydarzenia wystąpili przedstawiciele obu Forów. Odbyły się również dwa panele tematyczne poświęcone zagadnieniom środowiskowym i planistycznym. Spotkanie zakończyło się zwiedzaniem Centrum.

Jubileusz 10-lecia Forum Kadrowo-Płacowego Jednostek Sektora Finansów Publicznych

17 października odbyła się konferencja z okazji **X-lecia Forum Kadrowo-Płacowego Jednostek Sektora Finansów Publicznych**. Forum zainaugurowano **24 marca 2014 roku**. W ciągu ponad 10 lat odbyły się **134 spotkania**, w których łącznie wzięło udział **7661 osób**. Obecnie Forum liczy **136 członków**. Jubileuszowe wydarzenie poświęcone było między innymi specyfice zatrudnienia w samorządzie, różnorodności stylów pracy oraz sposobom radzenia sobie z hejtem i wypaleniem zawodowym.

Zarząd Krajowej Rady Forów Sekretarzy

Jubileuszowe forum w Krakowie

Panel podczas jubileuszowego forum

III. ROZDZIAŁ

KONGRESY I KONFERENCJE

III ROZDZIAŁ

KONGRESY I KONFERENCJE

VI Krajowy Kongres Forów Skarbników

W dniach 12–13 marca 2024 roku odbył się VI Krajowy Kongres Forów Skarbników – najważniejsze wydarzenie dla Skarbników Jednostek Samorządu Terytorialnego. Kongres został zorganizowany przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego oraz Krajową Radę Forów Skarbników JST.

Ponad 600 uczestników wzięło udział w debatach na temat przyszłości finansów samorządów. Kluczowym wątkiem była **reforma systemu dochodów JST**, która ma zapewnić większą stabilność i uniezależnienie od zmian podatkowych. Wiceszefowa Ministerstwa Finansów, Hanna Majszczyk, oraz Prezes NIK, Marian Banaś, podkreślali konieczność przejrzystości i przewidywalności w przekazywaniu środków.

Zaprezentowano również wyniki ogólnopolskiej ankiety, z której wynika, że aż **75% gmin i powiatów postrzega niską wydajność dochodów jako główne zagrożenie dla swoich budżetów**.

Drugiego dnia kongresu poruszano między innymi kwestie finansowania oświaty, standardów realizacji zadań oraz wzmacniania dochodów własnych JST. Wnioski z tych rozmów omówiono przy tak zwanym **Okrągłym Stole** z udziałem parlamentarzystów, ekspertów i skarbników.

Senator Zygmunt Frankiewicz podkreślił, że **niezależność samorządu zależy od jego finansowej samodzielności**

VIII Krajowy Kongres Forów Sekretarzy

W dniach 24–25 września 2024 roku w Warszawie odbył się VIII Krajowy Kongres Sekretarzy, zorganizowany przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej. Tegoroczne hasło kongresu brzmiało: „**Rozwój kompetencji i usług dla mieszkańców jako priorytet administracji samorządowej w dynamicznym otoczeniu**”.

Wśród głównych tematów kongresu znalazły się: **potrzeba zmian ustrojowych, cyfryzacja, cyberbezpieczeństwo, problemy kadrowe w administracji, współpraca z organizacjami pozarządowymi (NGO) oraz zarządzanie kryzysowe**. Podkreślano kluczową rolę sekretarzy w funkcjonowaniu samorządów oraz potrzebę doprecyzowania ich zadań w przepisach.

Sesja plenarna podczas VI Krajowego Kongresu Forów Skarbników, 12 marca 2024 r.

i **aktywnego udziału w procesie legislacyjnym**. Uczestnicy zgodzili się, że konieczne są zmiany systemowe, które zapewnią stabilność i efektywność działania samorządów. Nad zgłoszonymi postulatami dalej będzie pracować **Krajowa Rada Forów Skarbników**, reprezentująca blisko 1000 skarbników z całej Polski.

[Relacja wideo z Kongresu](#)

Panel rozpoczynający obrady VIII Krajowego Kongresu Forów Sekretarzy - 24 września 2024 r.

Dużą uwagę poświęcono **cyfryzacji** – uczestnicy zapoznali się z rozwiązaniami takimi jak **EZD RP** czy **e-doręczenia**. W sesjach poświęconych **cyberbezpieczeństwu** zwracano uwagę na konieczność ochrony danych cyfrowych.

Dyskutowano także o **braku kadr w administracji** oraz potrzebie rozwoju programów kształcenia we współpracy z uczelniami. Poruszono również rolę **trzeciego sektora** jako partnera w świadczeniu usług i źródła wiedzy eksperckiej. W części poświęconej **bezpieczeństwu lokalnemu** wskazywano na znaczenie przygotowania gmin do sytuacji kryzysowych oraz wzmocnienia roli Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP).

Zakończenie wydarzenia zwieńczyła debata o **prawie wyborczym**. Sekretarze zwracali uwagę na konieczność zmian, które realnie uwzględnią potrzeby samorządów. **Krajowa Rada Forów Sekretarzy** zapowiedziała dalsze prace nad wnioskami z Kongresu.

[Relacja wideo z Kongresu](#)

II Krajowy Kongres Współpracy Lokalnej

W dniach **10–11 października 2024 roku** w Warszawie odbył się **2. Krajowy Kongres Współpracy Lokalnej**, będący jednym z kluczowych wydarzeń projektu. W wydarzeniu wzięło udział

Sesja panelowa podczas VIII Krajowego Kongresu Sekretarzy

ponad 600 osób, w tym **110 prelegentów**. Zorganizowano **32 sesje tematyczne**, obejmujące panele dyskusyjne, warsztaty, prezentacje dobrych praktyk oraz rozmowy z gośćmi specjalnymi. Temat przewodni wydarzenia – **budowa kapitału społecznego i innowacje w demokracji** – odzwierciedlał założenia projektu i aktualne potrzeby środowiska organizacji społeczeństwa obywatelskiego (CSO).

Spotkanie z gościem specjalnym Kongresu - Prezydentem Lechem Wałęsą

Jednym z najważniejszych momentów Kongresu było spotkanie z byłym Prezydentem Lechem Wałęsą, który wraz z Jerzym Stępieniem uczestniczył w debacie na temat dziedzictwa programu „Samorządna Rzeczpospolita” z 1981 roku. Wydarzenie uświetnił również Zbigniew Hołdys, który podzielił się swoimi refleksjami na temat roli kultury w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego.

Kongres zakończył się panelem z udziałem liderów samorządowych, podkreślając znaczenie współpracy między organizacjami pozarządowymi a samorządami w kształtowaniu lokalnych polityk publicznych. W programie znalazły się również

panele dyskusyjne, debaty i warsztaty poświęcone między innymi innowacjom demokratycznym, takim jak panele obywatelskie, oraz tematom związanym z edukacją, integracją migrantów, planowaniem przestrzennym i budżetami obywatelskimi.

Organizatorem wydarzenia była Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Reguńskiego, która od lat wspiera rozwój społeczeństwa obywatelskiego w Polsce

[Zapis wideo kongresu](#)

Panel z liderami samorządowymi - 11 października 2024 r.

Otwarcie Kongresu

II Krajowy Kongres Przewodniczących Rad Gmin, Rad Powiatów i Sejmików Województw

II Kongres Przewodniczących Rad Gmin, Powiatów i Sejmików Województw odbył się w dniach 15–16 listopada 2024 roku w Hotelu Windsor w Jachrance pod Warszawą. Kongres zgromadził przewodniczących rad, radnych, ekspertów oraz przedstawicieli administracji rządowej, stanowiąc platformę do wymiany doświadczeń i dyskusji nad kluczowymi wyzwaniami stojącymi przed samorządami.

Podczas dwudniowych obrad poruszono tematy związane z **reformą planowania przestrzennego**, nowymi zasadami **planowania budżetowego** wynikającymi z ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, a także kwestie dotyczące **organizacji pracy rad**, **transmisji sesji**, **udziału obywateli w procesach decyzyjnych** oraz **udostępniania informacji publicznej**. Kongres był również okazją do omówienia dobrych praktyk i wyzwań związanych z bieżącą pracą organów stanowiąco-kontrolnych.

[Relacja wideo z Kongresu](#)

Panel poświęcony reformie finansów samorządowych - 15 listopada 2024 r.

Konferencja podsumowująca projekt „Modelowe rozwiązania wzmacniające udział obywateli w decydowaniu o sprawach lokalnych”

24 kwietnia 2024 roku odbyła się **Konferencja podsumowująca projekt** z udziałem przedstawicieli Parlamentu, samorządów, organizacji pozarządowych, aktywistów, a także przedstawicieli środowiska akademickiego. Wydarzenie to objęte było patronatem przez licznych partnerów merytorycznych.

Zespół ekspertów i ekspertek zaangażowanych w badania przedstawił płynące z nich wnioski. Z kolei zespół pracujący nad rekomendacjami zaprezentował proponowane rozwiązania w zakresie wzmacniania udziału mieszkańców i mieszkank w kształtowaniu lokalnych polityk publicznych. Zostały one ujęte w publikacji „Wzmocnienie udziału mieszkańców i mieszkank w kształtowaniu lokalnych polityk publicznych”. Odbyła się również dyskusja na temat udziału społeczności w kształtowaniu rozwoju lokalnego, a także przedstawiono założenia projektu ustawy dotyczącego zwiększenia udziału obywateli w kształtowaniu polityk publicznych.

Prezentacja wyników badań

Konferencja kończąca projekt „Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny”

W 2024 roku zakończył się program **Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny**. Przez cztery lata Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej była **liderem konsorcjum**, w skład którego wchodziły również Fundacja Edukacji Dla Demokracji oraz Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Wspólnie koordynowaliśmy **pięć konkursów grantowych**, w ramach których finansowanie otrzymało **371 projektów**. Projekty te były poświęcone między innymi działaniom antydyskryminacyjnym, strażniczym, edukacji obywatelskiej, integracji społecznej czy partycypacji mieszkańców.

W działania te zaangażowało się **ponad 300 tysięcy osób**, przeprowadzono **333 kampanie społeczne** i zgłoszono rekomendacje do **425 aktów prawnych**. To oczywiście tylko niektóre z liczb, które dzisiaj przedstawiła Dyrektorka Programu, Katarzyna Zakroczyńska.

Konferencja podsumowująca Program Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny odbyła się **26 września 2024 roku w Warszawie** pod hasłem „**Otwarta, demokratyczna, zielona**”. Wydarzenie to zgromadziło przedstawicieli organizacji społecznych, samorządów i instytucji międzynarodowych, oferując przestrzeń do dialogu, wymiany doświadczeń i refleksji nad efektami Programu.

Katarzyna Zakroczyńska podsumowuje program podczas konferencji - 26 września 2024 r.

Uczestnicy wzięli udział w sesjach plenarnych, warsztatach, panelach i stolikach eksperckich, koncentrując się na **wzmocnieniu społeczeństwa obywatelskiego** oraz promowaniu **włączających, demokratycznych i zrównoważonych działań lokalnych**.

IV. ROZDZIAŁ

PROJEKTY KRAJOWE

Program Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny (2020–2024)

Warsztaty dla grantobiorców i partnerów zagranicznych

W latach 2020-2024 Program Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny (AOFR) był jednym z najistotniejszych narzędzi wspierających rozwój społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. Sfinansowany z Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Program stanowił odpowiedź na pogłębiające się nierówności społeczne i kryzys demokracji.

Głównym celem Programu było trwałe wzmocnienie organizacji społecznych w Polsce (zwłaszcza tych działających w małych miejscowościach) oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego, dla którego różnorodność społeczna, równe traktowanie i dialog stanowiły szczególną wartość. Cele te realizowano nie tylko poprzez udzielanie grantów, ale również przez szkolenia, mentoring, mikrofinansowanie i działania sieciujące.

W ramach programu organizacje pozarządowe mogły ubiegać się o dofinansowanie projektów w następujących obszarach: **ochrona praw człowieka** (w tym kwestie związane z równością płci), **działanie na rzecz różnorodności społecznej i przeciwdziałanie wykluczeniu**, **budowanie kultury demokratycznej i zaangażowania obywatelskiego na poziomie lokalnym** (w tym kwestie związane z ochroną środowiska), a także **wsparcie rozwoju sektora społecznego**.

Rolę Operatora Programu pełniło **konsorcjum trzech organizacji**, w którym Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego (FRDL) była liderem. Kluczowym atutem FRDL

była unikalna w skali kraju **sieć regionalnych ośrodków**, które umożliwiły rzeczywiste dotarcie do organizacji pozarządowych w małych i średnich miejscowościach. Działaliśmy blisko ludzi, oferując nie tylko nabory grantowe, ale również konsultacje, wsparcie eksperckie i monitoring wdrażania projektów.

Program AOFR był prowadzony w partnerstwie z **Fundacją Edukacja dla Demokracji (FED)**, odpowiedzialną za koordynację współpracy bilateralnej oraz procedury grantowe i system zarządzania grantami, a także z **Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI)**, odpowiedzialną za komunikację i promocję programu oraz działania edukacyjne. Wspólnie stworzyliśmy nie tylko skuteczny system grantowy, ale też strukturę zaufania i realnej współpracy z sektorem obywatelskim.

Program w liczbach (2020–2024)

- Budżet programu: 26 415 000 EUR
- Wydatkowanie końcowe: 25 656 612,73 EUR (97,13%)
- Liczba dofinansowanych projektów: 375
- Liczba grantobiorców (organizacji): 511
- Liczba osób objętych wsparciem: 369 024
- Projekty z udziałem partnerów z państw-darczyńców: 52
- Liczba projektów z komponentem międzynarodowym (regionalnym): 11
- Udział organizacji z mniejszych miejscowości: ponad 75%
- Liczba raportów częściowych i końcowych obsługiwanych przez operatora: 1191

Cztery obszary działania

Program Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny nie stanowił jedynie mechanizmu dystrybucji środków finansowych. Od samego początku jego założeniem było realizowanie spójnej i przemyślanej wizji wsparcia, skoncentrowanej wokół czterech priorytetowych obszarów interwencji, odpowiadających na kluczowe wyzwania społeczne ostatnich lat. Nie były to ogólne i abstrakcyjne kategorie – lecz precyzyjnie zdefiniowane kierunki działań, umożliwiające organizacjom społecznym reagowanie na realne potrzeby tam, gdzie działania instytucji publicznych były niewystarczające.

Beneficjentki programu - twórczynie projektu „Samorządne – wspieranie przywództwa kobiet”

Każdy z obszarów posiadał swoją specyfikę, jednak razem tworzyły one komplementarną i strategiczną strukturę wspierania społeczeństwa obywatelskiego – od ochrony praw człowieka i wsparcia grup narażonych na wykluczenie, po wzmacnianie demokracji na poziomie lokalnym oraz rozwój instytucjonalny sektora organizacji pozarządowych. Dzięki temu Program nie tylko odpowiadał na bieżące potrzeby, ale również przyczyniał się do budowania trwałych podstaw dla przyszłości opartej na sprawiedliwości społecznej, solidarności i demokratycznych wartościach.

Charakterystyka każdego z czterech obszarów wraz z wybranymi przykładami działań realizowanych w ramach Programu AOFR:

1. Ochrona praw człowieka (w tym kwestie związane z równością płci).

92 projekty dotyczyły przeciwdziałania dyskryminacji, wsparcia osób LGBT+, uchodźców, migrantów i mniejszości etnicznych, a także promowania praw człowieka w społecznościach lokalnych. Działania obejmowały: interwencyjne mieszkania dla młodzieży LGBT+, kampanie antydyskryminacyjne, lokalne plany równości, grupy wsparcia dla osób transpłciowych oraz edukację równościową w szkołach.

2. Działanie na rzecz różnorodności społecznej i przeciwdziałanie wykluczeniu.

86 projektów skierowanych było do osób doświadczających przemocy, seniorów, osób z niepełnosprawnościami, dzieci i rodzin w kryzysie. Wprowadzono nowe modele wsparcia, np. sieci informacyjne dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami, punkty pomocy ofiarom przemocy i działania na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu transportowemu.

3. Budowanie kultury demokratycznej i zaangażowania obywatelskiego na poziomie lokalnym (w tym kwestie związane z ochroną środowiska).

133 projekty, w tym 22 z obszaru watchdogowego, wspierały lokalną partycypację, młodzieżowe rady, budżety obywatelskie, dialog obywatelski, edukację o dezinformacji i narzędzia rzecznicze. Zrealizowano dwa duże projekty predefiniowane: jeden dotyczący modelu angażowania obywateli w gminach, drugi – kompetencji informacyjnych i walki z dezinformacją.

4. Wsparcie rozwoju sektora społecznego.

To serce AOFR - 245 projektów z komponentem rozwojowym, 19 dużych grantów instytucjonalnych, 41 mikrograntów dla młodych organizacji i rozbudowany program szkoleń. Dzięki temu setki organizacji zyskały strategię działania, systemy zarządzania, umiejętności fundraisingowe i zespoły gotowe do dalszego działania.

Współpraca dwustronna i wymiar międzynarodowy

Bardzo istotnym elementem Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny był komponent współpracy dwustronnej i regionalnej, który umożliwił nawiązanie i rozwój relacji z organizacjami z Norwegii, Islandii i Liechtensteinu. W ramach tej współpracy zrealizowano osiem wizyt studyjnych do państw-darczyńców, obejmujących między innymi Utoyę i Bergen. Ponadto przeprowadzono trzynastę projektów wymiany wiedzy, w których uczestniczyło łącznie 1057 osób, w tym 247 przedstawicieli organizacji z krajów-darczyńców. Dodatkowo zorganizowano jedenaście inicjatyw regionalnych z udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego z krajów sąsiednich i Beneficjentów, takich jak Ukraina, Czechy czy Bułgaria.

Program AOFR odgrywał również istotną rolę w budowaniu synergii między programami krajowymi. W ścisłej współpracy z Operatorem Funduszu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy (ACF-National) dążyliśmy do wspólnego zwiększania zasięgu oraz efektywności podejmowanych działań.

Rok 2024, będący ostatnim rokiem realizacji Programu, upłynął pod znakiem intensywnej pracy i podsumowań. W tym czasie przeprowadzono szereg ewaluacji, analiz oraz wizyt monitorujących. We wrześniu 2024 roku zorganizowana została konferencja finałowa w Warszawie, w której uczestniczyło ponad 250 osób. Zainicjowano również kampanię „Open.Democratic.Green”, w ramach której 52 lokalne organizacje zrealizowały działania promujące wartości Programu AOFR.

Zakończony został także cykl Szkoły Aktywnego Sektora, w którym udział wzięło 110 organizacji oraz ponad 220 osób. Przepracowano setki godzin nad strategiami działania i fundraisingiem. W ostatnich miesiącach funkcjonowania Programu zrealizowano końcowe płatności, podpisano niezbędne aneksy uwzględniające zmieniający się kontekst społeczno-polityczny, w tym sytuację uchodźców z Ukrainy, oraz uporządkowano całość dokumentacji i raportów.

Wizyta studyjna w Oslo

Rok 2024 nie tylko stanowił zamknięcie dotychczasowych działań Programu AOFR, lecz również wyznaczył kierunki dla przyszłości sektora organizacji społecznych. Dzięki wsparciu udzielonemu w ramach Programu wiele młodych organizacji zyskało stabilną strukturę, przekształcając się w dojrzałe podmioty gotowe do dalszego działania również po zakończeniu okresu finansowania.

Wnioski i znaczenie programu

Program Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny w latach 2020–2024 stanowił istotny element wsparcia dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. Wzmocnił oraz zainspirował setki organizacji pozarządowych, umożliwiając im realizację działań, które w innym przypadku nie miałyby szans na finansowanie – w szczególności w obszarach takich jak ochrona praw człowieka, przeciwdziałanie dyskryminacji, edukacja obywatelska czy solidarność z uchodźcami.

Dla Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Reguńskiego Program AOFR miał charakter strategiczny. Potwierdził on zdolność Fundacji do skutecznej realizacji złożonych przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym, prowadzonych z zachowaniem najwyższych standardów jakości, transparentności oraz z wyraźnym i mierzalnym wpływem społecznym.

Zakończenie realizacji Programu nie oznacza zamknięcia jego oddziaływania. Efektem działań w ramach AOFR jest trwałe wzmocnienie potencjału setek organizacji, które obecnie dysponują stabilnymi strukturami, wypracowanymi strategiami działania oraz kompetentnymi zespołami – są one przygotowane

do dalszego funkcjonowania, również po zakończeniu okresu finansowania.

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej deklaruje dalsze zaangażowanie we wspieranie sektora obywatelskiego, rozwój demokracji lokalnej oraz inspirowanie oddolnych inicjatyw. Dziedzictwo Programu AOFR będzie kontynuowane w naszej działalności, stanowiąc fundament dla kolejnych działań na rzecz społeczeństwa obywatelskiego w Polsce.

Spotkanie w ramach projektu „Polsko-ukraińskie siostrzeństwo”

Modelowe rozwiązania wzmacniające udział obywateli w decydowaniu o sprawach lokalnych

W 2024 roku podsumowano realizowany od 2021 roku projekt „Modelowe rozwiązania wzmacniające udział obywateli w decydowaniu o sprawach lokalnych”. Projekt miał na celu zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne i wspieranie rozwoju kultury demokratycznej na poziomie lokalnym. Skupiał się na identyfikacji barier utrudniających partycypację obywatelską, budowaniu świadomości społecznej oraz opracowaniu konkretnych rekomendacji dla samorządów i organizacji pozarządowych. W jego ramach przeprowadzono szeroko zakrojone badania – zarówno jakościowe, jak i ilościowe – w tym sondaże i obserwacje terenowe w dwóch województwach, a także badanie ogólnopolskie. Działania te miały na celu lepsze zrozumienie postaw obywateli wobec partycypacji i umożliwiły stworzenie raportów oraz publikacji zawierających praktyczne wnioski i postulaty.

Jednym z kluczowych efektów projektu było przygotowanie propozycji zmian legislacyjnych, mających na celu ułatwienie mieszkańcom aktywnego uczestnictwa w realizacji zadań publicznych. Projekt ustawy obejmował zmiany w ośmiu aktach prawnych, w tym tych regulujących działalność samorządów i organizacji pozarządowych. Oprócz prac nad ustawą, zorganizowano również warsztaty eksperckie, seminaria oraz działania upowszechniające wyniki badań. Wszystkie te działania miały służyć jednemu, długofalowemu celowi – wzmocnieniu społecznego zaufania, rozwoju kapitału społecznego i trwałemu zakorzenieniu kultury partycypacji w lokalnym życiu publicznym.

Kapitał obywatelski społeczności lokalnych

W roku sprawozdawczym zakończono prace nad książką podsumowującą badania. Ostateczny tytuł książki brzmi – „Kapitał obywatelski społeczności lokalnych”. Autorzy prezentują w niej diagnozę demokracji lokalnej i zastanawiają się nad tym, jak zmienić samorządność, aby była ona przygotowana na wyzwania przyszłości. Książka jest podsumowaniem przeprowadzonych badań jakościowych oraz wyników zrealizowanego sondażu.

Książka uzyskała dwie pozytywne, niezależne recenzje wystawione przez profesor z Uniwersytetu Warszawskiego dr hab. Barbara Lewenstein oraz profesor z Akademii Górniczo Hutniczej dr hab. Barbara Gąciarz. Książka wydana została przez Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Seminarium, podczas którego konsultowane były postulaty. 12 stycznia 2024 r.

Wzmocnienie udziału mieszkańców i mieszanek w kształtowaniu lokalnych polityk publicznych

Prace nad rekomendacjami dotyczącymi wzmocnienia zaangażowania obywateli na poziomie lokalnym zostały zakończone. Ich efektem jest publikacja „Wzmocnienie udziału mieszkańców i mieszanek w kształtowaniu lokalnych polityk publicznych”, zawierająca postulaty dotyczące kierunków współpracy samorządów z lokalną społecznością. Materiał był konsultowany podczas seminariów z udziałem przedstawicieli samorządów, NGO i działaczy społecznych (12.01 i 12.02.2024 r.).

Publikacja dostępna jest jako e-book na stronie Fundacji. Wersja drukowana trafiła do liderów wszystkich gmin, uczestników konferencji końcowej oraz zainteresowanych osób.

Dodatkowo, we współpracy z legislatorem opracowano projekt ustawy zmieniającej osiem aktów prawnych, w tym ustawy o samorządzie oraz o działalności pożytku publicznego i dostępie do informacji publicznej. Proponowane zmiany mają na celu wzmocnienie partycypacji obywatelskiej i uproszczenie procedur. Kluczowe założenia to większa rola trzeciego sektora w lokalnej polityce oraz powołanie rady konsultacyjnej gminy złożonej z przedstawicieli organizacji społecznych.

Building Bridges – Civic Capital in Local Communities

Projekt ma na celu kompleksowe wzmocnienie polskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego (CSO), szczególnie w małych miastach i na terenach wiejskich, działających na rzecz godności, wolności, demokracji, równości, praworządności i praw człowieka. Zakłada rozwój ich potencjału organizacyjnego poprzez programy szkoleń i doradztwa, budowanie sieci współpracy z samorządami oraz ułatwienie dostępu do finansowania poprzez program grantowy. W ramach działań przewidziano m.in. cztery konkursy grantowe, wsparcie merytoryczne, szkolenia z zakresu zarządzania, pozyskiwania środków i praw podstawowych, organizację forów współpracy, spotkań sieciujących i ogólnopolskich kongresów. Projekt, realizowany w latach 2022–2025, ma przynieść m.in. wzrost kompetencji i świadomości w zakresie wartości unijnych, poprawę współpracy międzysektorowej, profesjonalizację działań CSO oraz zwiększenie ich wpływu na procesy decyzyjne na poziomie lokalnym.

Programy grantowe

W ramach działań projektowych przyznano dotychczas trzy pule grantów, które wspierają inicjatywy organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Granty interwencyjne trafiły do dziewięciu organizacji, których wnioski oceniono na co najmniej 75 punktów

Prezentacja założeń projektu ustawy dotyczącego zwiększenia udziału obywateli w kształtowaniu polityk publicznych

24.04.2024 r. odbyła się Konferencja podsumowująca projekt z udziałem przedstawicieli Parlamentu, samorządów, organizacji pozarządowych, aktywistów, a także przedstawicieli środowiska akademickiego. Wydarzenie objęte było patronatem przez licznych partnerów merytorycznych.

[Zapis wideo konferencji podsumowującej projekt.](#)

– łączna kwota dofinansowania wyniosła 69 986,46 euro, a do konkursu wpłynęło łącznie 80 wniosków. W pierwszym naborze na Małe Granty (ogłoszonym 5 lutego 2024 r.) dofinansowanie otrzymało 20 projektów spośród 101 zgłoszonych – wszystkie z oceną końcową co najmniej 87 punktów – na łączną kwotę 399 444,65 euro. Drugi nabór Małych Grantów (otwarty 15 stycznia 2024 r., rozstrzygnięty 15 maja 2024 r.) zakończył się wyborem kolejnych 20 projektów (spośród 170 zgłoszonych), które osiągnęły wynik 91,5 punktu i więcej. Tym razem całkowita kwota

Warsztaty dla młodzieży zorganizowane przez beneficjenta projektu - Fundację Bliżej Pasji w Biłgoraju

wsparcia wyniosła 389 973,85 euro. Łącznie już 49 projektów otrzymało realne wsparcie finansowe na działania lokalne oparte na wartościach demokratycznych i poszanowaniu praw człowieka.

Fora i szkolenia

Intensywnie rozwijane są również działania służące sieciowaniu organizacji i podnoszeniu ich kompetencji. Do tej pory zorganizowano aż 217 forów współpracy lokalnej, w których udział wzięło łącznie 3376 osób. Spotkania te trwały w sumie 789,5 godzin i stanowiły przestrzeń do nawiązywania relacji, wymiany doświadczeń oraz pogłębiania współpracy pomiędzy organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i przedstawicielami samorządów. Równolegle prowadzony jest rozbudowany program szkoleniowy – zrealizowano 517 szkoleń, zarówno w formule stacjonarnej, jak i online, w których uczestniczyło łącznie 6261 osób. Łączna liczba godzin szkoleniowych przekroczyła 2763,5. Wsparcie merytoryczne zapewnia również helpdesk, z którego organizacje skorzystały przez 1047 godzin – zarówno w zakresie przygotowania wniosków, jak i bieżących problemów organizacyjnych.

Uczestnicy spotkania dla organizacji wiejskich - Gmina Wysokie (woj. lubelskie)

Spotkanie z grupami nieformalnymi w Brzezinach (woj. łódzkie)

Projekty realizowane w ośrodkach FRDL

Szkolenia w zakresie znowelizowanej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Reguńskiego (FRDL), we współpracy z Towarzystwem Urbanistów Polskich (TUP), realizuje od 2 września 2024 r. do 31 maja 2025 r. kompleksowy program szkoleniowo-doradczy poświęcony wdrożeniu znowelizowanej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Przedsięwzięcie obejmuje sześć równoległych projektów prowadzonych w województwach: mazowieckim, małopolskim, śląskim, pomorskim, opolskim oraz świętokrzyskim; każdy z nich jest koordynowany przez właściwy ośrodek regionalny FRDL. Całkowity budżet wynosi 6 935 154 zł i został pozyskany z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania

Szkolenia w zakresie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - warsztaty w woj. pomorskim.

Odporności (KPO), inwestycja A1.3.1 „Wdrożenie reformy planowania i zagospodarowania przestrzennego”, nadzorowana przez Ministerstwo Technologii i Rozwoju.

Program adresowany jest do 1135 uczestników – przede wszystkim pracowników jednostek samorządu terytorialnego, urbanistów i architektów – którzy w ramach zajęć stacjonarnych i online uzyskują wsparcie w adaptacji do nowych wymogów prawnych. Zakres merytoryczny obejmuje: (1) szczegółową analizę zmian legislacyjnych, (2) przygotowanie i wdrażanie planów ogólnych gmin oraz zintegrowanych planów inwestycyjnych, (3) cyfryzację procesów planistycznych z wykorzystaniem systemów GIS, wizualizacji 3D i usług sieciowych, (4) integrację planowania przestrzennego z planowaniem strategicznym, a także (5) metody prowadzenia konsultacji społecznych zgodnych z zasadami partycypacji.

Szkolenia prowadzone są w formie modułów łączących wykłady z rozbudowanymi warsztatami, co pozwala uczestnikom na praktyczne zastosowanie nabytej wiedzy w środowisku zawodowym. Partnerstwo z TUP gwarantuje wysoki poziom ekspercki i transfer najlepszych praktyk urbanistycznych, natomiast regionalna infrastruktura FRDL zapewnia efektywną organizację oraz równomierny dostęp do wsparcia w całym kraju.

Realizacja projektu stanowi istotny wkład w modernizację i cyfryzację administracji samorządowej, wzmacnia jej zdolność do świadomego kształtowania ładu przestrzennego oraz podnosi standardy partycypacji społecznej. Pozyskane środki z KPO i skala przedsięwzięcia potwierdzają kompetencje FRDL w zakresie szybkiego reagowania na dynamiczne zmiany prawne i technologiczne, przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju lokalnego oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

Opolskie UTW

Projekt „Opolskie UTW” był inicjatywą wspierającą 23 Uniwersytety Trzeciego Wieku z terenu województwa opolskiego. Jego głównym celem było wzmocnienie działań na rzecz kształcenia ustawicznego osób starszych oraz integracja środowisk seniorskich. W ramach projektu zrealizowano różnorodne inicjatywy lokalne, m.in. wydarzenia kulturalne, warsztaty, wyjazdy i zajęcia edukacyjne. Projekt objął wsparciem setki słuchaczy UTW, a dzięki mentoringowi i współpracy z organizatorami powstały konkretne rezultaty w postaci większego zaangażowania uczestników w życie społeczne i rozwój osobisty. Ważnym momentem była także organizacja Wojewódzkiej Inauguracji Roku Akademickiego UTW oraz spotkania podsumowującego, które zgromadziły liczne grono uczestników i gości. Projekt został sfinansowany z budżetu Samorządu Województwa Opolskiego, a jego całkowite dofinansowanie wyniosło 180 000 zł.

Warsztaty komputerowe w Kielcach

Jedno ze szkoleń w woj. śląskim

Podsumowanie realizacji projektu „Opolskie UTW” w dniu 18.12.2024 r.

Wyjazd społeczno-kulturalny seniorów 25-29.10.2024 do Ochojnicy

Osoby z niepełnosprawnościami z powiatu opolskiego „Mikołajki na sportowo”

NieSamiDzielni – rozwój usług społecznych oraz wspierających osoby niesamodzielne – III edycja

Projekt „NieSamiDzielni – rozwój usług społecznych oraz wspierających osoby niesamodzielne – III edycja” realizowany jest przez Opolskie Centrum Demokracji Lokalnej FRDL. Jego głównym celem jest poprawa jakości życia osób starszych i niesamodzielnych w województwie opolskim poprzez ułatwienie dostępu do usług społecznych. Projekt odpowiada na potrzeby seniorów i osób z niepełnosprawnościami, oferując im aktywizujące formy wsparcia.

W ramach działań zaplanowano między innymi wyjazdy społeczno-kulturalne po Polsce oraz jednodniowe wyjazdy edukacyjne po regionie, które sprzyjają integracji, uczeniu się i wspólnemu spędzaniu czasu. Szczególnym wydarzeniem był Regionalny Dzień Seniora z udziałem ponad 600 osób, który pokazał, że starość nie musi oznaczać wykluczenia, a wręcz może być okresem aktywności i realizacji pasji.

Projekt jest realizowany w całym województwie opolskim w okresie od 1 lipca 2024 do 30 września 2025. Został dofinansowany kwotą 743 400 zł ze środków programu FEOP.

Zajęcia dla osób z niepełnosprawnościami

Projekt „Zajęcia dla osób z niepełnosprawnościami” realizowany przez Opolskie Centrum Demokracji Lokalnej FRDL miał na celu wspieranie osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności w ich codziennym funkcjonowaniu. Poprzez indywidualne i grupowe zajęcia uczestnicy mogli rozwijać umiejętności potrzebne do samodzielnego życia, komunikowania się z otoczeniem oraz odnajdywania się w różnych rolach społecznych.

Zajęcia były dostosowane do potrzeb uczestników i obejmowały różne formy aktywności – od warsztatów i konkursów po wydarzenia integracyjne. Wsparciem objęto ponad 780 osób z całego województwa opolskiego, przekraczając pierwotnie zakładaną liczbę 720 uczestników. Projekt był prowadzony z uwzględnieniem zasad równości, dostępności i niedyskryminacji.

Realizacja trwała od 21 czerwca do 15 grudnia 2024 roku. Projekt uzyskał dofinansowanie w wysokości 834 000 zł jako zadanie publiczne.

Bliżej rodziny i dziecka – wsparcie rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz wsparcie pieczy zastępczej – etap II

Projekt „Bliżej rodziny i dziecka – wsparcie rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz wsparcie pieczy zastępczej – etap II” realizowany przez Opolskie Centrum Demokracji Lokalnej FRDL skupia się na wsparciu młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej oraz promocji rodzicielstwa zastępczego w regionie. Głównym celem jest poprawa dostępu

kolonie letnie dla wychowanków pieczy zastępczej

do usług społecznych dla tych grup oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu.

W ramach projektu organizowane są m.in. obozy edukacyjne, warsztaty psychologiczne i zajęcia z doradztwa zawodowego dla młodzieży w wieku 15–24 lat. W roku sprawozdawczym zrealizowano jeden obóz edukacyjny w Murzasichlu, który połączył naukę języka angielskiego z aktywnością fizyczną i wsparciem rozwojowym.

Projekt trwa od lipca 2024 do listopada 2026 roku i obejmuje całe województwo opolskie. Dofinansowanie ze środków programu Fundusze Europejskie wspierające włączenie społeczne wynosi 883 400 zł.

Nasz Największy Kapitał - Świadomi Obywatele w Przestrzeni Publicznej

W grudniu 2024 w Rozpoczęliśmy realizację cyklu szkoleń dla organizacji pozarządowych w ramach projektu „Nasz Największy Kapitał – Świadomi Obywatele w Przestrzeni Publicznej”. Uczestnicy mieli okazję zdobyć wiedzę na temat strategii działania organizacji, współpracy z samorządem, finansowania NGO,

Jedno ze spotkań w ramach projektu

partnerstw i zasad demokracji lokalnej. Projekt zakłada udział minimum 180 osób w cyklu 6 szkoleń dla 12 grup, obejmujących także indywidualny mentoring, pracę w grupach roboczych i panele eksperckie. Dla najaktywniejszych przewidziano również zagraniczne wizyty studyjne. Projekt jest finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027.

Program Małopolskiego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej – kompleksowe działania na rzecz rozwoju sektora ekonomii społecznej w Małopolsce

Program Małopolskiego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej (MOWES) realizowany jest w ramach Funduszy Europejskich dla Małopolski 2021–2027, w priorytecie 6 „Fundusze europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego”, działanie 6.18. Projekt stanowi odpowiedź na potrzebę wzmacniania i rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie, z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań i potrzeb mieszkańców. W realizację programu zaangażowane są cztery podmioty partnerskie: Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej (lider), Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego, Agencja Rozwoju Małopolski Zachodniej S.A. oraz Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych.

Celem głównym wszystkich trzech wariantów projektu – realizowanych odpowiednio na terenie miasta Krakowa, podregionu krakowskiego oraz podregionu oświęcimskiego – jest zwiększenie poziomu zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej poprzez utworzenie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych. W Krakowie planuje się utworzenie co najmniej 124 takich miejsc, w podregionie krakowskim 170, natomiast w podregionie oświęcimskim – 159.

Program obejmuje cztery główne obszary wsparcia: animację lokalną, tworzenie nowych podmiotów ekonomii społecznej i miejsc pracy, wsparcie finansowe oraz działania reintegracyjne, a także wsparcie dla istniejących już podmiotów sektora ekonomii społecznej. Działania te odpowiadają bezpośrednio zapisom Ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

W ramach animacji lokalnej realizowane są działania wspierające rozwój podmiotów obywatelskich, identyfikowanie i promowanie lokalnych liderów, budowanie partnerstw oraz wzmacnianie partycypacji społecznej. W zakresie tworzenia nowych podmiotów i miejsc pracy udzielane jest merytoryczne oraz finansowe wsparcie osobom i organizacjom planującym działalność w sektorze ekonomii społecznej, a także pomoc w zakresie zamówień publicznych.

Realizacja programu zakłada również udzielanie wsparcia finansowego przedsiębiorstwom społecznym, co umożliwi powstawanie stabilnych miejsc pracy oraz wdrażanie działań reintegracyjnych. Z kolei rozwój istniejących podmiotów wspierany jest poprzez doradztwo biznesowe, coaching,

szkolenia, opracowywanie strategii rozwoju, a także działania zwiększające innowacyjność i zdolność do konkurencyjności na rynku.

W roku sprawozdawczym odnotowano istotne rezultaty działań. W Krakowie i podregionie krakowskim uruchomiono Punkt Wsparcia Ekonomii Społecznej, będący przestrzenią do spotkań, pracy i wymiany doświadczeń. Wspierano liderów lokalnych, rozwijano wiedzę o sektorze poprzez szkolenia, materiały edukacyjne i doradztwo. W podregionie oświęcimskim zrealizowano specjalistyczne doradztwo prawne dla przedsiębiorstw społecznych. Działania te wpłynęły na poprawę zdolności operacyjnej podmiotów ekonomii społecznej oraz przyczyniły się do budowy trwałych miejsc pracy.

Dodatkowym osiągnięciem było uhonorowanie podmiotów aktywnych w sektorze ekonomii społecznej. Fundacja Aktywna Integracja z Krakowa oraz Spółdzielnia Socjalna OPOKA z podregionu oświęcimskiego zostały wyróżnione za swoją działalność w ramach konkursu „Małopolski Lider Ekonomii Społecznej”.

Program MOWES stanowi modelowy przykład współpracy międzysektorowej i zintegrowanego wsparcia rozwoju ekonomii społecznej na poziomie lokalnym i regionalnym. Jego realizacja przekłada się nie tylko na wzrost zatrudnienia, ale także na wzmocnienie spójności społecznej, rozwój kapitału społecznego oraz budowanie trwałych relacji partnerstwa w społecznościach lokalnych.

Wręczenie nagrody „Małopolski Lider Ekonomii Społecznej”. Wspierana przez FRDL w ramach projektu Spółdzielnia Socjalna OPOKA zdobyła Specjalną Nagrodę Polonia Minor przyznaną w imieniu Województwa Małopolskiego za wyjątkową działalność na rzecz Małopolski. Źródło zdjęcia: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie.

V. ROZDZIAŁ

PROJEKTY MIĘDZYNARODOWE ORAZ ROZWÓJ DEMOKRACJI LOKALNEJ I SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO ZA GRANICĄ

PROJEKTY MIĘDZYNARODOWE ORAZ ROZWÓJ DEMOKRACJI LOKALNEJ I SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO ZA GRANICĄ

DOBRE 2 Decentralization Offering Better Results and Efficiency

Program USAID DOBRE (Decentralization Offering Better Results and Efficiency) – to dziewięcioletni projekt finansowany przez Amerykańską Agencję ds. Rozwoju Międzynarodowego (USAID), realizowany we współpracy z Rządem Ukrainy przez międzynarodowe konsorcjum, którego liderem było Global Communities. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego była jednym z głównych partnerów tego projektu.

Program USAID DOBRE rozpoczął się w 2016 roku i od tego czasu wspierał ukraińskie samorządy w wykorzystaniu szans i sprostaniu wyzwaniom, jakie niesie ze sobą proces decentralizacji władzy i reformy samorządowe w Ukrainie. Przez pierwsze sześć lat DOBRE ściśle współpracowało ze 100 jednostkami terytorialnymi (tzw. gromadami); realizując dwa główne cele – pomoc samorządom w skutecznym, przejrzystym i odpowiedzialnym rządzeniu i zarządzaniu; a także zwiększenie zaangażowania obywateli w podejmowanie decyzji i udział w życiu społeczności lokalnej.

Jesienią 2022 roku, pomimo trwającej wojny, sponsor programu (USAID) podjął decyzję o przedłużeniu programu DOBRE o trzy lata i przyznaniu dodatkowego finansowania. W tym czasie DOBRE ściśle współpracowało z ok. 60 ukraińskimi jednostkami samorządowymi, a głównym celem zaplanowanych dla nich działań była pomoc w przezwyciężeniu skutków wojny,

odbudowie oraz kontynuowaniu drogi zrównoważonego rozwoju. Wsparcie to obejmowało następujące obszary: planowanie strategiczne; zarządzanie finansami; świadczenie usług publicznych; lokalny rozwój gospodarczy; zarządzanie kryzysowe; nowoczesną komunikację; aktywizację i partycypację obywatelską; budowanie i rozwijanie kompetencji kadr samorządowych. Działania te były wzmocnione dzięki zapewnieniu partnerskim samorządom pomocy materialnej.

W kontynuacji programu uczestniczyły samorządy partnerskie DOBRE zlokalizowane w dziesięciu obwodach Ukrainy: charkowskim, chersońskim, czernichowskim, czerniowieckim, dnipropietrowskim, iwanofrankowskim, kirowohradzkim, mikołajowskim, tarnopolskim oraz zaporoskim.

Działania FRDL w ramach Programu USAID DOBRE (edycja 2022-2024/2025):

W pierwszej fazie kontynuacji projektu (w 2023 r.), FRDL zrealizowała serię ogólnokrajowych webinarów skierowanych do ukraińskich samorządów, obejmujących tematy istotne w kontekście procesu odbudowy Ukrainy i ukraińskich JST. Przygotowana została także elektroniczna publikacja w języku ukraińskim pt. „Optymalizacja usług publicznych i infrastruktury w ukraińskich gromadach. Poradnik dla samorządów lokalnych”.

Uczestnicy i organizatorzy wizyty studyjnej w Warszawie

Warsztat Strategiczny w Krakowie

Już jednak na przełomie 2023 i 2024 roku, FRDL wznowiła działania realizowane w bezpośredniej współpracy z ukraińskimi samorządami partnerskimi Programu USAID DOBRE. Polegały one na wsparciu doradczym w zakresie planowania strategicznego, w tym m.in. na pomocy w zaktualizowaniu strategii rozwoju JST (lub opracowaniu nowych dokumentów) w kształcie odzwierciedlającym aktualne potrzeby i priorytety poszczególnych społeczności lokalnych oraz działania w zakresie przezwyciężania skutków toczącej się wojny.

Doradztwo w zakresie planowania strategicznego na rzecz ukraińskich samorządów

W kolejnej fazie realizacji projektu, zaplanowanej na czerwiec 2024 r. – marzec 2025 r., FRDL bezpośrednio współpracowała z około 50 samorządami partnerskimi DOBRE, zapewniając im wsparcie doradcze w zakresie planowania strategicznego. Rezultatem tych prac miały być aktualizacje strategii rozwoju w kształcie odzwierciedlającym aktualne potrzeby i priorytety poszczególnych społeczności lokalnych z obwodów Ukrainy: charkowskiego, chersońskiego, czernichowskiego, czerniowieckiego, dniprońskiego, iwanofrankowskiego, kirowohradzkiego, mikołajowskiego, tarnopolskiego oraz zaporoskiego.

O tym jak ważne jest strategiczne myślenie i planowanie, nawet dla gromad położonych blisko linii frontu, świadczyć może cytat ze wstępu do strategii Gromady Noworajska (Obwód Chersoński):

„Pomimo trwającej wojny już dziś musimy zaplanować, jak odbudować dotknięte nią obszary, stworzyć warunki dla bezpiecznego życia, zapewnić wysokiej jakości usługi naszym mieszkańcom i mieszkańcom, jak najszybciej umożliwić powrót przymusowych przesiedleńców do gromady, odbudować lokalną gospodarkę i rozwiązać problemy ekologiczne. Nie możemy sobie pozwolić na życie tylko wojną, a myślenie o przyszłości odłożyć do czasu po zwycięstwie. Będzie to oznaczało zastęgnięcie w przeszłości i zmarnowanie czasu. Już teraz musimy położyć podwaliny pod nasze przyszłe życie we wspólnocie europejskiej. Potrzebujemy Strategii Rozwoju, potrzebujemy jasnego, realnego, wielowektorowego planu, którego realizacja pozwoli na aktywizację polityki inwestycyjnej, rozwój branż, stworzenie najbardziej korzystnego klimatu dla przedsiębiorczości i wiele więcej. Dziękuję wszystkim za udział w tej niezwykle ważnej pracy i wiem, że będziemy owocnie pracować nad realizacją strategii rozwoju gromady, ponieważ właśnie teraz tworzymy naszą przyszłość.”

Do końca 2024 r. zrealizowane zostało wsparcie dla pierwszej grupy gromad składającej się z 31 ukraińskich samorządów.

We współpracy z tymi jednostkami i społecznościami lokalnymi przeprowadzone zostały procesy partycypacyjnego planowania strategicznego, zwięźczone wypracowaniem 31 zaktualizowanych strategii rozwoju. Wszystkie strategie zostały przygotowane zgodnie z obowiązującymi w Ukrainie wymogami dotyczącymi planowania strategicznego.

Wsparcie udzielone przez ekspertów FRDL zostało bardzo wysoko ocenione przez ukraińskich samorządowców. Przedstawiciel Shyrokiwskiej Gromady Terytorialnej (Obwód Zaporoski) napisał:

„Wyrażamy naszą szczerą wdzięczność za Państwa wsparcie i profesjonalną pomoc w przeprowadzeniu procesu strategicznego planowania rozwoju naszej społeczności. Dzięki Państwa eksperckim konsultacjom, konstruktywnym rekomendacjom i skutecznemu podejściu metodologicznemu, byliśmy w stanie opracować wysokiej jakości i kompleksową Strategię Rozwoju dla społeczności Shyroky na okres do 2027 r. z perspektywą do 2034 r. Dokument ten będzie służyć jako mapa drogowa dla dalszego rozwoju, poprawy dobrobytu naszej społeczności i, co najważniejsze, wzmocnienia naszej odporności w obliczu wyzwań w okresie wojny na pełną skalę”.

Z kolei przedstawiciel Łosynińskiej Gromady Terytorialnej (Obwód Czernichowski) podsumował:

„Podczas pracy nad strategią rozwoju współpraca z konsultantami stała się niezwykle cennym i produktywnym doświadczeniem dla zespołu gromady, który wysoko ocenił otwartość, profesjonalizm i chęć ekspertów do dzielenia się swoją wiedzą i pomysłami. Ta współpraca stała się nie tylko narzędziem do opracowywania Strategii, ale także źródłem inspiracji do podejmowania dalszych kroków na rzecz rozwoju społeczności”.

Gromada Nizhynska_Pierwsze Spotkanie Monitoringowe, 1 sierpnia 2024 r.

Niestety, na początku 2025 r. wsparcie dla drugiej grupy gromad (podobnie jak cały program) zostało zawieszone w efekcie decyzji nowej amerykańskiej administracji rządowej o zamknięciu większości programów pomocowych USAID. W konsekwencji tych decyzji realizacja procesów planowania strategicznego w grupie kolejnych 18 gromad została wstrzymana pomimo dużego zaawansowania prac. Kompletne dokumenty strategii, w wersji do konsultacji społecznych, udało się jednak przygotować dla trzech jednostek terytorialnych.

Wizyty studyjne w Polsce

Dodatkowo, w 2024 r., we współpracy z liderem projektu, FRDL zorganizowała cztery wizyty studyjne do Polski dla przedstawicieli ukraińskich jednostek samorządowych. Ich celem było przedstawienie najlepszych praktyk i rozwiązań wypracowanych przez polskie samorządy lokalne, obejmujących takie obszary jak: świadczenie usług publicznych, rozwój gospodarczy, zaangażowanie obywatelskie, wspieranie rozwoju i aktywności młodzieży, a także promowanie przyjaźni ukraińsko-polskiej i inicjowanie partnerstw na poziomie lokalnym. Poszczególne wizyty zostały zrealizowane w Krakowie i Województwie Małopolskim (w maju 2024 r.), w Szczecinie i Województwie Zachodniopomorskim (w czerwcu 2024 r.), w Warszawie i Województwie Mazowieckim (w sierpniu 2024 r.), a także w Gdańsku i Województwie Pomorskim (we wrześniu 2024 r.).

W wizytach tych udział wzięło w sumie 120 osób, przede wszystkim przedstawicieli ukraińskich samorządów z regionów charkowskiego, chersońskiego, czernichowskiego, czerniowieckiego, dnipropietrowskiego, iwanofrankowskiego, kirowohradzkiego, mikołajowskiego, tarnopolskiego oraz zaporoskiego.

Zarówno aspekty merytoryczne, jak i organizacyjne wizyt zostały bardzo wysoko ocenione przez ich uczestników, lidera projektu oraz przedstawiciela sponsora.

Wizyty studyjne to, zdaniem jej uczestników, nieoceniona okazja do nauki i wymiany doświadczeń:

„Wrażenia z programu wyjazdu studyjnego przerosły moje oczekiwania. Przykłady i praktyki polskich gmin, które osiągnęły sukces pomogą w opracowaniu nowej strategii naszej gromady, w przywróceniu i poprawie usług publicznych, w tworzeniu warunków dla lokalnego rozwoju gospodarczego itd.”

Inny uczestnik podsumował swoje wrażenia następująco:

„Organizacja była na najwyższym poziomie. Zarówno część teoretyczna, jak i praktyczna są tak zaplanowane, że każdy otrzymał pełną informację. Był to bogaty materiał do nauki dla liderów społeczności lokalnej.”

Wizyta u ochotniczej straży pożarnej gminy Szemud podczas wizyty studyjnej w Gdańsku i woj. pomorskim, 11 września 2024 r.

Oprowadzanie uczestników po zakładach komunalnych gminy podczas wizyty do Krakowa i małopolskiego, 20 maja 2024 r.

REZULTATY PROGRAMU (edycja 2022-2024/2025)

Pomimo nagłego zawieszenia i zakończenia programu na początku 2025 r., duża część zadań FRDL i zakładanych rezultatów projektu została zrealizowana. Do tego momentu bowiem Fundacja przeprowadziła następujące działania:

- cykl 6 webinarów z 3 obszarów tematycznych, ważnych w kontekście odbudowy Ukrainy i ukraińskich JST - ich zarejestrowanymi odbiorcami było 1476 osób, podczas gdy oglądalność nagrań webinarów w krótkim czasie po ich transmisji online wyniosła prawie 8000 odtworzeń;
- e-publikację w języku ukraińskim pt. „Optymalizacja usług publicznych i infrastruktury w ukraińskich gromadach. Poradnik dla samorządów lokalnych”;
- wsparcie doradcze i monitoring w zakresie planowania strategicznego w 52 jednostkach, podsumowane 52 raportami

prezentującymi sytuację w poszczególnych jednostkach, zarówno sytuację będącą konsekwencją toczącej się wojny, jak i bieżącą sytuację w zakresie planowania strategicznego oraz zarządzania strategią;

- 49 procesów partycypacyjnego planowania strategicznego (w tym 31 procesów zrealizowanych w całości), przeprowadzonych przy szerokim zaangażowaniu społeczności lokalnych 49 jednostek samorządowych;
- 31 finalne wersje zaktualizowanych strategii rozwoju w kształcie odzwierciedlającym aktualne potrzeby i priorytety poszczególnych społeczności lokalnych oraz działania w zakresie przewidywania skutków toczącej się wojny;
- 18 procesów partycypacyjnego planowania strategicznego i wsparcie doradcze, wstrzymane decyzjami Rządu Stanów Zjednoczonych, pomimo zaawansowanego stanu wdrażania;
- 4 wizyty studyjne do Polski (dla ok. 120 przedstawicieli ukraińskich samorządów).

Bezpośredni udział w działaniach FRDL wzięło co najmniej 16 207 uczestników z co najmniej 52 ukraińskich gromad (niektóre działania miały ogólnodostępny i ogólnokrajowy charakter).

- W różnych formach szkoleń i warsztatów budujących kompetencje wzięło udział 2 732 uczestników (w trakcie 210 wydarzeń szkoleniowych).
- W 83 indywidualnych i grupowych wywiadach w 49 gromadach uczestniczyło 1 279 osób.
- W 49 badaniach opinii mieszkańców brało udział 11 122 osób.
- W 200 warsztatach strategicznych w ramach partycypacyjnych procesów planowania strategicznego w 49 gromadach uczestniczyło 1 136 przedstawicieli ukraińskich jednostek terytorialnych.

- W 31 procesach konsultacji społecznych w 31 gromadach wzięło udział 1 005 osób.
- W 156 spotkaniach monitoringowych online w zakresie planowania i zarządzania strategicznego uczestniczyło 645 reprezentantów 52 społeczności lokalnych.
- W 4 wizytach studyjnych do Polski udział wzięło 120 przedstawicieli ukraińskich samorządów.

Gromada Tsarychanska_Konsultacje społeczne

Visegradopedia - Guide to the four visegrad countries

Projekt zakłada opracowanie mobilnej aplikacji edukacyjnej „Visegradopedia” – cyfrowej encyklopedii prezentującej wspólne dziedzictwo kulturowe, społeczne i historyczne krajów Grupy Wyszehradzkiej: Polski, Węgier, Czech i Słowacji. Realizowany w okresie 01.09.2022–31.08.2024 przez międzynarodowe partnerstwo organizacji z każdego z czterech krajów, projekt skierowany jest do dzieci i młodzieży szkolnej (12–18 lat) oraz nauczycieli i edukatorów.

W aplikacji znajdzie się 200 haseł (po 50 z każdego kraju), podzielonych na kategorie: obiekty, miejsca, postacie, pojęcia, idee, gastronomia. Wszystkie treści będą dostępne w czterech językach narodowych. W ramach działań zaplanowano spotkania partnerskie, opracowanie encyklopedii oraz wydarzenia upowszechniające. Projekt ma na celu wzmocnienie wiedzy

o wspólnym dziedzictwie krajów V4 i promowanie współpracy edukacyjnej w regionie.

Promocja aplikacji Visegradopedia wśród szkół i instytucji edukacyjnych

W 2024 roku Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego (FRDL) aktywnie upowszechniała rezultaty projektu Visegradopedia, w szczególności aplikację mobilną dostępną pod adresem: <https://visegradopedia.com/pl>. Działania obejmowały wysyłkę e-maili informacyjnych z linkiem do aplikacji do szkół średnich w całej Polsce (29 kwietnia 2024 r.) oraz do Forum Edukacyjnego skupiającego 180 szkół z województwa małopolskiego. Aplikacja była również prezentowana podczas terenowych warsztatów edukacyjnych w Ojcowskim Parku

Narodowym (8 czerwca 2024 r.) z udziałem edukatorów młodzieżowych, którzy dzielili się doświadczeniami z zakresu edukacji przyrodniczej krajów Grupy Wyszehradzkiej.

Spotkania upowszechniające i promocja w mediach społecznościowych

FRDL promowało aplikację Viseogradopedia również podczas wydarzeń kulturalno-edukacyjnych. Projekt został przedstawiony na spotkaniu Forum Kultury na Podkarpaciu (29 kwietnia 2024 r.) oraz podczas spotkania młodzieży i edukatorów w Luborzycu k. Krakowa (21 maja 2024 r.), obejmującego wizytę w Zamku Królewskim na Wawelu i wycieczkę studyjną po Krakowie – miejscach opisanych w aplikacji. Działania te sprzyjały promocji dziedzictwa krajów Grupy Wyszehradzkiej wśród młodzieży. Dodatkowo, informacje o projekcie zostały zamieszczone na profilu krakowskiego ośrodka FRDL na Facebooku w dniu 28 czerwca 2024 r., a aplikacja promowana jest również poprzez oficjalny [profil projektu](#).

Ilustracja do hasła w Viseogradopedii: prof. Jerzy Regulski

GREEN FOOTPRINT- youth skills for climate and environment literacy

Projekt GREEN FOOTPRINT to międzynarodowa inicjatywa realizowana w okresie od lutego 2022 do czerwca 2024 roku, której celem było opracowanie materiałów z zakresu edukacji ekologicznej dostosowanych do kształcenia pozaformalnego młodzieży oraz wzmocnienie potencjału instytucjonalnego organizacji partnerskich w zakresie działań edukacyjnych dotyczących zmian klimatycznych i ochrony środowiska. Projekt został zainicjowany przez Fundację Dzieło Kolpinga w Polsce jako lidera oraz czterech partnerów z Polski, Włoch, Łotwy i Niemiec. Głównymi odbiorcami wsparcia byli pracownicy organizacji partnerskich, trenerzy, koordynatorzy projektów młodzieżowych, wolontariusze oraz członkowie zarządów odpowiedzialni za działania edukacyjne skierowane do młodzieży, a także przedstawiciele organizacji pozarządowych współpracujących z partnerami projektu.

W ramach projektu zaplanowano szereg działań wspierających rozwój kompetencji zawodowych i osobistych osób zaangażowanych w edukację młodzieży. Kluczowym elementem były trzy międzynarodowe szkolenia, z których każde skupiało się na innym aspekcie edukacji ekologicznej: strategiach gospodarki o obiegu zamkniętym (Ryga), ochronie lokalnych ekosystemów w ujęciu holistycznym (Bolzano), oraz dobrych praktykach współpracy NGO z samorządami w kontekście edukacji ekologicznej młodzieży (Kraków). Odbyły się również spotkania koordynacyjne partnerów projektu, które umożliwiały wspólne planowanie i ewaluację działań. Efektem tych prac było stworzenie zestawu edukacyjnego GREEN FOOTPRINT, składającego się z filmów edukacyjnych, prezentacji multimedialnych i zestawów

pytań pomocnych w prowadzeniu interaktywnych dyskusji z młodzieżą.

Rezultatem końcowym projektu jest kompleksowy podręcznik edukacyjny, który zawiera pięć krótkich filmów edukacyjnych poruszających tematykę ochrony środowiska i zmian klimatycznych oraz zaangażowania młodzieży w działania proekologiczne. Do każdego filmu opracowano zestawy kluczowych pytań wspierających dyskusję i refleksję uczestników, a także prezentacje multimedialne do wykorzystania w pracy z młodzieżą. Projekt zakończył się organizacją pięciu wydarzeń upowszechniających rezultaty w czterech krajach partnerskich. Dzięki synergii działań partnerów, GREEN FOOTPRINT przyczynił się do podniesienia jakości edukacji ekologicznej oraz lepszego przygotowania instytucji i osób pracujących z młodzieżą do podejmowania tematów związanych z ochroną klimatu.

Spotkanie koordynatorów projektu, 9-11 lutego 2024 r.

#girlpower – Interactive stories of women who formed our lives

Celem projektu „Girlpower” jest inspirowanie młodzieży szkolnej do dostrzegania potencjału kobiet jako cenionych i szanowanych członków każdego społeczeństwa. Projekt zakłada przeciwdziałanie dyskryminacji płciowej w społeczeństwach i wspieranie równości praw kobiet i mężczyzn. Poprzez mobilną aplikację prezentującą historie wybitnych kobiet z krajów partnerskich, projekt ma promować wspólne wartości oraz zaangażowanie obywatelskie na rzecz równości płci.

Główną grupą docelową jest młodzież szkolna w wieku 10-14 lat, nauczyciele oraz rodzice. Młodzież ta jest już na etapie edukacji obejmującej wszystkie przedmioty szkolne, co umożliwia im zdobycie wszechstronnej wiedzy.

W 2024 r. odbyły się 2 zdalne spotkania koordynacyjne w ramach projektu, których celem było ustalanie podziału zadań oraz szczegółowego harmonogramu realizacji projektu. Została opracowana treść merytoryczna aplikacji mobilnej. Każdy partner projektu przygotował 5 haseł do aplikacji - CV istotnych postaci kobiet z krajów partnerskich. Ze strony polskiej FRDL opracował CV następujących postaci: Emilia Plater, Ewa Dzieduszycka, Maria Skłodowska-Curie, Olga Boznańska, Wanda Rutkiewicz.

Hasła zostały przygotowane w języku polskim oraz w języku angielskim. Ponadto, każdy z partnerów dokonał tłumaczenia wszystkich haseł opracowanych przez partnerów projektu na języki narodowe. FRDL przetłumaczył 25 haseł na j. polski. W rezultacie opracowano 30 haseł w j. angielskim, które zostały przetłumaczone na 6 języków narodowych: węgierski, polski, słowacki, słoweński, czeski, chorwacki.

Obecnie trwają prace IT nad aplikacją mobilną, która będzie upowszechniana w 2025 r.

W 2024 r. odbyło się ostatnie, trzecie międzynarodowe spotkanie partnerów projektu, które miało na celu podsumowanie rezultatów projektu i zaplanowanie prac w ostatnich miesiącach realizacji wraz z planem dotyczącym zamknięcia i rozliczenia projektu. Spotkanie odbyło się w dniach 9-11 lutego 2024 r. w Zakopanym. Organizatorem spotkania był lider projektu: Fundacja Dzieła Kolpinga w Polsce. W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele wszystkich partnerów projektu, w tym FRDL.

W ramach tych prac powstały kluczowe rezultaty intelektualne projektu, w tym pięć krótkich filmów edukacyjnych (ok. 3 minuty każdy) poruszających tematy: zielonej energii, ochrony lokalnych ekosystemów, ekologicznego stylu życia, edukacji klimatycznej i gospodarki o obiegu zamkniętym. Za realizację poszczególnych filmów odpowiadali partnerzy projektu z Polski, Niemiec, Włoch i Łotwy. Uzupełnieniem materiałów filmowych były problematyczne pytania edukacyjne służące moderowaniu dyskusji z młodzieżą oraz krótkie prezentacje multimedialne do wykorzystania w zajęciach online. Całość materiałów została udostępniona w czterech językach (angielskim, polskim, niemieckim i łotewskim) na wolnych licencjach.

Oprócz zaplanowanych działań projekt przyniósł także dodatkowe rezultaty. W trakcie realizacji zainicjowano współpracę międzysektorową – z administracją publiczną (m.in. Centrum Edukacji Klimatycznej w Krakowie prowadzonym przez Urząd Miasta Krakowa) oraz z przedsiębiorstwami działającymi na rzecz zrównoważonego rozwoju, takimi jak wysypisko śmieci Getlin w Rydze. Te nowe relacje otwierają możliwości dla przyszłych inicjatyw łączących działania edukacyjne z praktycznym wdrażaniem polityk środowiskowych. Projekt GREEN FOOTPRINT przyczynił się tym samym nie tylko do wzbogacenia oferty edukacyjnej organizacji pozarządowych, ale również do budowania trwałych powiązań między edukacją a praktyką środowiskową.

W ramach upowszechnienia rezultatów projektu w 2024 roku zorganizowano pięć wydarzeń promujących materiały edukacyjne i filmy, w tym dwa seminaria zrealizowane przez FRDL w Krakowie. Pierwsze z nich odbyło się 8 czerwca i skierowane było do przedstawicieli organizacji pozarządowych i szkół, drugie – 13 czerwca – dla uczestników Forum Ekologicznego Samorządu Terytorialnego. W obu przypadkach wydarzenia przebiegały pod hasłem „Lokalny ekosystem – jak go chronić?” i obejmowały prezentację filmu, omówienie celów edukacji ekologicznej w pracy z młodzieżą oraz pokaz Zestawu GREEN FOOTPRINT. Spotkania miały na celu nie tylko upowszechnienie rezultatów projektu, ale również zwiększenie świadomości na temat europejskiego wymiaru edukacji ekologicznej oraz roli międzynarodowych partnerstw w realizacji wspólnych celów klimatycznych.

UP2YOUTH- democratic future in youth responsible hands

Projekt „UP2YOUTH – democratic future in youth responsible hands” realizowany jest w ramach programu Erasmus+ przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego wraz z partnerami z Łotwy, Czech i Bułgarii. Jego głównym celem jest podniesienie jakości pracy z młodzieżą poprzez

rozwój innowacyjnych narzędzi edukacyjnych w obszarze edukacji obywatelskiej i medialnej. W projekcie zaplanowano m.in. opracowanie cyfrowej gry edukacyjnej, programów warsztatowych oraz testowanie i promocję wypracowanych rozwiązań w środowisku młodzieżowym. Adresatami działań są

młodzi ludzie w wieku 18–26 lat, pracownicy młodzieżowi oraz lokalni decydenci.

W 2024 roku zrealizowano działania przygotowawcze, w tym spotkanie inauguracyjne w Krakowie oraz szkolenie z zakresu projektowania inicjatyw edukacyjnych opartych na gamifikacji. Były to istotne etapy budujące wspólne rozumienie celów projektu oraz integrujące partnerów. Projekt jest współfinansowany ze środków programu Erasmus+ w wysokości 400 000 EUR, z czego 213 900 EUR przypada na Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej.

W 2024 roku zrealizowano działania przygotowawcze, w tym spotkanie inauguracyjne w Krakowie oraz szkolenie z zakresu projektowania inicjatyw edukacyjnych opartych na gamifikacji. Były to istotne etapy budujące wspólne rozumienie celów projektu oraz integrujące partnerów. Projekt jest współfinansowany ze środków programu Erasmus+ w wysokości 400 000 EUR, z czego 213 900 EUR przypada na Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej.

Spotkanie inauguracyjne projekt, 12 grudnia 2024 r.

VI. ROZDZIAŁ

DZIAŁALNOŚĆ DORADCZA

VI ROZDZIAŁ

DZIAŁALNOŚĆ DORADCZA

W 2024 r. realizowano różnego rodzaju usługi doradcze dla 32 polskich zleceniodawców. Opracowywano strategie rozwoju gmin i obszarów funkcjonalnych, raporty o stanie gminy, audyty i programy rozwoju oświaty, badania warunków życia i jakości usług publicznych i inne dokumenty.

Niezależnie od odpłatnych usług doradczych w Polsce realizowano również doradztwo na rzecz partnerów samorządowych w Ukrainie w ramach projektu DOBRE.

Tabela: Wykaz usług doradczych realizowanych przez FRDL w 2024 roku:

Lp.	Usługa doradcza
1.	Polityka rachunkowości żłobka
2.	Strategia Rozwoju Edukacji, Audyt Oświaty i Badanie Ankietowe dla Gminy Miastko
3.	Analiza Strategii rozwoju gminy Skarszewy do 2030 roku pod kątem kompletności, zgodności z wytycznymi i logiki opracowania
4.	Badanie warunków życia i jakości usług publicznych - Czeladź
5.	Województwo Śląskie- opracowanie e-podręcznika do projektu Śląskie Obserwatorium
6.	Województwo Śląskie/Przygotowanie treści merytorycznych do e-poradnika stanowiącego materiał szkoleniowy dla nauczycieli objętych wsparciem oraz wywiadów przed kamerą stanowiących uzupełnienie e-poradnika z zakresu edukacji włączającej
7.	Strategia Rozwoju Gminy Proszowice do 2030 roku
8.	Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Skawina na lata 2024-2030
9.	Strategii Rozwoju Gminy Siepraw do 2030 roku
10.	Strategia Rozwoju Gminy Poronin do 2030 roku
11.	"Przygotowanie i przeprowadzenie badań diagnostycznych na potrzeby projektu Stowarzyszenia Otulina Podkrakowska w ramach IIT"
12.	Audyt oświaty w gminie Pcim
13.	Pełnienie roli operatora współpracy gmin tworzących Stowarzyszenie Otulina Podkrakowska
14.	Strategia Rozwoju Gminy Biskupice do 2030 roku
15.	Raport monitoringowy z realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Chrzanów za 2023 rok
16.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Poronin na lata 2025-2030
17.	Strategia Rozwoju Gminy Słomniki do 2030 roku
18.	Audyt oświaty w gminie Zembrzyce
19.	Strategia Rozwoju Gminy Borzęcin do 2030 roku
20.	Audyt oświaty w gminie Myślenice
21.	Strategia Rozwoju Gminy Jabłonka do 2030 roku
22.	Audyt udzielania dotacji przez miasto Sieradz
23.	Opracowanie strategii rozwoju gminy - Gmina Słubice
24.	Opracowaniu strategii Gminy Siemyśl na lata 2025-2035
25.	Opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Mieszkowice na lata 2025-2035
26.	Diagnoza społeczno-gospodarczo-przestrzenna Stepnica
27.	Strategia Rozwoju Gminy Czaplinek na lata 2024-2034
28.	Opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Michałowice
29.	Badanie Jakości życia Seniorów gminy Wyszów
30.	Audyt udzielania dotacji przez miasto Sieradz
31.	Aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Zwolen
32.	Aktualizacja Strategii Rozwoju Lesznolowa

VII. ROZDZIAŁ

BADANIA I ANALIZY

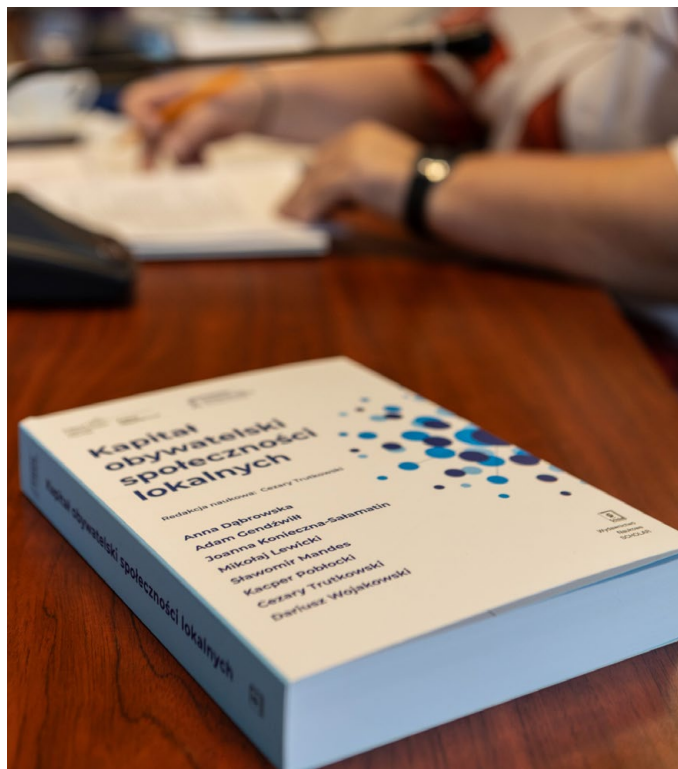
VII ROZDZIAŁ

BADANIA I ANALIZY

Kapitał obywatelski społeczności lokalnych

Książka jest rezultatem interdyscyplinarnych badań nad stanem i perspektywami rozwoju demokracji lokalnej w Polsce. Publikacja powstała w ramach projektu „Modelowe rozwiązania wzmacniające udział obywateli w decydowaniu o sprawach lokalnych”, finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z Funduszy EOG w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny. Książka ukazuje znaczenie kapitału społecznego i obywatelskiego dla skutecznego, zrównoważonego rozwoju wspólnot lokalnych, przekraczając tradycyjne podejścia menedżerskie i romantyczne w rozumieniu samorządności.

Redaktorem naukowym publikacji jest dr Cezary Trutkowski, a wśród autorów i autorek znaleźli się: Anna Dąbrowska, Adam Gendźwiłł, Joanna Konieczna-Sałamatin, Mikołaj Lewicki, Sławomir Mandes, Kacper Pobłocki, Cezary Trutkowski oraz Dariusz Wojakowski. Książka składa się z trzech części: przeglądu koncepcji teoretycznych dotyczących kapitału obywatelskiego, raportów z badań przeprowadzonych w dwóch kontrastowych regionach Polski oraz podsumowania z rekomendacjami dla samorządów i decydentów. Recenzentki, prof. Barbara Lewenstein i prof. Barbara Gąciarz, zgodnie uznały publikację za przełomową i kluczową dla dalszego rozwoju badań nad demokracją lokalną i wzmacnianiem podmiotowości społeczności lokalnych.

Kapitał obywatelski społeczności lokalnych

[Link do publikacji](#)

Innowacje deliberatywne. Inspiracje dla praktyków i teoretyków

Publikacja „Innowacje deliberatywne. Inspiracje dla praktyków i teoretyków”, pod redakcją dr Joanny Podgórskiej-Rykały i dr hab. Pauliny Pospiesznej, prof. UAM, to pierwsza w Polsce monografia w całości poświęcona innowacjom demokratycznym. Publikacja stanowi ważny głos w debacie nad przyszłością partycypacji obywatelskiej. Publikację współtworzyło 14 osób reprezentujących nauki społeczne i polityczne: dr hab. Maria Marczevska-Rytko, dr Wojciech Firek, dr Adela Gąsiorowska, dr hab. Paulina Pospieszna, dr Weronika Kędzia, dr hab. Dorota Pietrzyk-Reeves, dr Borys Martela, dr Joanna Podgórska-Rykała, dr Wojciech Ufel, Maria Jagaciak, dr Anna Przybylska, dr Magni Szymaniak-Arnesen, dr Janusz Grygieńć, dr hab. Michał Zabdyr-Jamróż.

Innowacje deliberatywne. Inspiracje dla praktyków i teoretyków

Monografia jest nie tylko przeglądem aktualnego stanu wiedzy, lecz także cennym źródłem inspiracji dla osób zaangażowanych w projektowanie i wdrażanie procesów deliberacyjnych. Każdy z czternastu rozdziałów podejmuje inny aspekt tematu – od konstytucyjnych podstaw partycypacji, przez wyniki badań opinii publicznej i doświadczenia samorządów, po rolę ekspertów

w procesach deliberacyjnych. Publikacja ta może stać się ważnym narzędziem dla naukowców, urzędników i aktywistów, poszukujących nowoczesnych, inkluzywnych i skutecznych sposobów angażowania obywateli w życie publiczne.

[Link do publikacji](#)

Finanse lokalne w czasach niepokoju

W 2024 roku zaprezentowano raport z badania opinii skarbników samorządów, przeprowadzonego między styczniem a marcem. Skarbników zapytano o kondycję finansową jednostek, w których pracują, oraz o zmiany, jakie zaszły w latach 2018–2024 – m.in. w zakresie subwencji oświatowej, dochodów własnych, deficytów i zadłużenia.

Opracowania wyników podjęła się dr hab. Agnieszka Kopańska z Wydziału Nauk Ekonomicznych UW. Jej analiza znalazła wyraz w raporcie „Finanse lokalne w czasach niepokoju”, który oddaje głos tym, którzy na co dzień zarządzają finansami samorządów – skarbnikom.

[Link do publikacji](#)

Omówienie wyników badania podczas VI Krajowego Kongresu Forów Skarbników, 12 marca 2024 r.

Centrum Ekspertyzy Lokalnej

Działalność naukowa i badawcza to ważny element misji FRDL. Realizujemy ją między innymi poprzez działalność Centrum Ekspertyzy Lokalnej. Co tydzień publikujemy teksty poświęcone najważniejszym wyzwaniom, przed którymi stoją samorządy w Polsce, autorskie komentarze na temat bieżących wydarzeń oraz przybliżamy systemy samorządowe w różnych krajach.

W 2024 roku opublikowaliśmy 47 tekstów w trzech kategoriach.

Analizy CELOWe:

- [Prawa mieszkaniowe a zadania gminy. Mapa problemów](#)
- [Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Pierwsze refleksje](#)
- [Profile samorządów w mediach społecznościowych: cele – możliwości – efekty](#)
- [Ewolucja miasta. Od miasta tradycyjnego do innowacyjnego smart city](#)
- [Rozdział państwa od kościoła. Analiza dotycząca bezstronności \(neutralności\) światopoglądowej władz publicznych na szczeblu samorządu terytorialnego we współczesnej Polsce](#)
- [System zarządzania kryzysowego na szczeblu gminy](#)
- [Wnioski z funkcjonowania Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii drogowskazem dla Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej X kadencji](#)
- [Demokratyczny voucher jako nowy sposób na finansowanie kampanii wyborczych oraz aktywizację polityczną obywateli w wyborach lokalnych i możliwości jego zastosowania w Polsce](#)
- [Dyplomacja miejska \(city diplomacy\) i jej znaczenie w budowaniu międzynarodowego wpływu miast](#)
- [Biuletyn informacji publicznej jako narzędzie zwiększania transparentności funkcjonowania samorządu terytorialnego](#)
- [Przejście migracyjne w polskich miastach. Szanse i wyzwania](#)

Opinie i komentarze:

- [Działania publiczne – racjonalne czy romantyczne?](#)
- [Zagadnienia dotyczące obowiązku publikacji oświadczeń majątkowych w samorządzie terytorialnym oraz przedmiotu tych oświadczeń \(wykaz mankamentów prawnych\)](#)
- [Czy penalizacja korupcji wyborczej ma sens? Rozważania w związku z wyborami samorządowymi](#)
- [Kampanie lokalne 2.0. Potencjał strategii komunikacyjnych samorządów terytorialnych na TikToku](#)
- [Zagadnienia dotyczące terminów składania oświadczeń majątkowych w samorządzie terytorialnym \(wykaz mankamentów prawnych\)](#)
- [Rola tradycyjnych mediów w samorządowej kampanii wyborczej](#)
- [Zagrożenia stwarzane przez zwierzęta wolno żyjące na terenach zurbanizowanych](#)
- [Demokracja w wymiarze lokalnym – uwagi na temat instytucji referendum](#)
- [Demokracja lokalna w działaniu - wyniki badań sondażowych](#)
- [Udział wyborców w wyborach do parlamentu europejskiego w Polsce](#)
- [Grey participation. Aktywizacja społeczna seniorów jako wyzwanie dla samorządów lokalnych](#)
- [Bariery kulturowe a rozwój mobilności rowerowej w Polsce](#)
- [Przymusowe doprowadzenie przez policję osób, które nie stawiają się do kwalifikacji wojskowej a kompetencje organów samorządowych](#)
- [Projektowane zadania organów samorządu terytorialnego w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej](#)
- [Aktywizacja społeczności lokalnych metodą design thinking](#)
- [Skarga dotycząca postępowania administracyjnego jurysdykcyjnego w organie wykonawczym i stanowiącym samorządu terytorialnego](#)
- [Formy instytucjonalnej pomocy dla powodźnian z 2024 roku w Polsce](#)
- [Komisje rady i kluby radnych](#)
- [języku i komunikacji międzyludzkiej: „język na urzędzie”](#)
- [Cmentarze jako dobro wspólne, czy gorący kartofel? Polskie cmentarze w obliczu współczesnych paradygmatów, problemów i społecznych oczekiwań](#)
- [Samorządowe obchody święta 11 listopada. Regulacje prawne i przegląd miejskich praktyk](#)
- [Sprzeczne interesy samorządów lokalnych i europejskiego celu zerowego zajęcia gruntów netto do 2050 roku](#)
- [Podejście samorządu lokalnego do parków publicznych we współczesnym polskim mieście](#)
- [Reforma referendum „tematycznego” jako narzędzie wzmocnienia wspólnoty samorządowej](#)

Samorząd terytorialny na świecie:

- [Albania - fasadowa demokracja i pozorny samorząd terytorialny](#)
- [Samorząd lokalny i regionalny w republice Portugalii](#)
- [Miasta dla ludzi. Polityki transportowe wybranych miast holenderskich](#)
- [Taktyczny urbanizm jako jedna z możliwości rewitalizacji polskich miast? Dobre praktyki ze świata](#)
- [Preferencje dla mniejszości narodowych w rumuńskim samorządzie](#)
- [Doświadczenia litewskiego samorządu terytorialnego z e-administracją](#)
- [Zielone i przyjazne do życia miasta. Wyzwania dla współczesnych europejskich samorządów terytorialnych](#)
- [Samorząd lokalny Kosowa w cieniu konfliktu serbsko-kosowskiego](#)
- [Smart City Wheel na przykładzie Danii](#)
- [Samorząd terytorialny Nowej Zelandii](#)
- [Pozycja i funkcje samorządu lokalnego w wielopoziomowym federalnym systemie Niemiec](#)

VIII. ROZDZIAŁ

NAGRODY I KONKURSY

VIII ROZDZIAŁ

NAGRODY I KONKURSY

Nagroda im. Jerzego Regulskiego

14 czerwca na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego wręczyliśmy Nagrody im. Jerzego Regulskiego przyznawane przez FRDL i Towarzystwo Urbanistów Polskich.

W kategorii wzmacnianie samorządności terytorialnej nagrodzony został Józef Kurek - najdłużej urzędującym burmistrzem w Polsce. Od restytucji samorządów w 1990 r. nieprzerwanie pełni funkcję burmistrza Mszczonowa.

Wyróżnienie otrzymał Samorząd Miasta Mikołowa za powołanie i wspieranie działalności Centrum Aktywności Społecznej w Mikołowie.

W kategorii kreowanie ładu przestrzennego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju nagroda trafiła do Pomorskiego Biura Planowania Regionalnego za projekt - Pomorska Akademia Planowania Przestrzeni Publicznej.

Wyróżnienie otrzymała Dorota Kamrowska-Załuska za cykl publikacji „Wpływ masowego dostępu do narzędzi opartych na sztucznej inteligencji i georeferencyjnych wielkich zbiorach danych (Big Data) na projektowanie miast i regionów”.

Tradycją corocznej gali wręczania Nagrody im. Jerzego Regulskiego jest ściśle jej powiązanie z konferencją naukowo-samorządową poświęconą wybranym, najbardziej istotnym zagrożeniom funkcjonowania samorządów terytorialnych. Przez ostatnie 8 lat uwidoczniły się szczególnie silnie zagrożenia w formie centralizacji władzy, ograniczania subsydiarnych zasad organizacji samorządu terytorialnego i pogłębiania jego upartyjnienia. Konferencja to okazja do dyskusji na temat wyzwań stojących przed samorządem.

Dorota Kamrowska-Załuska odbiera wyróżnienie

Laureaci Nagrody im. Jerzego Regulskiego

Regionalne Rankingi Gmin

Województwo Dolnośląskie

29 listopada 2024 roku ogłoszono wyniki IV Rankingu Gmin Województwa Dolnośląskiego. Na podium znalazły się kolejno: gmina Kobierzycze, Polkowice oraz Czernica. Wyróżnienie za największy awans w rankingu otrzymała gmina Kamieniec Ząbkowicki, która przesunęła się z 131. na 57. miejsce.

Wyróżnieni w Rankingu Gmin woj. dolnośląskiego

Województwo Lubelskie

12 grudnia 2024 roku w Trybunale Koronnym w Lublinie poznaliśmy laureatów Rankingu Gmin Lubelszczyzny. W kategorii gmin wiejskich pierwsze miejsce zajęły Wisznice, drugie Puchaczów, a trzecie Łukowa. Wśród gmin miejsko-wiejskich liderem został Janów Lubelski, za nim uplasowały się Parczew i Łęczna. W kategorii gmin miejskich zwyciężył Biłgoraj, kolejne miejsca zajęły Świdnik i Stoczek Łukowski. Wyróżniono także liderów każdego z powiatów województwa lubelskiego.

Uroczystość w Trybunale Koronnym w Lublinie

Województwo Łódzkie

2 grudnia 2024 roku w EC1 w Łodzi odbyła się gala IV Rankingu Gmin Województwa Łódzkiego. Wśród gmin wiejskich zwyciężyła gmina Kleszczów, kolejne miejsca zajęły Ksawerów i Pabianice. W kategorii gmin miejsko-wiejskich triumfował Rzgów, a za nim uplasowały się Uniejów i Stryków. Wśród gmin miejskich najlepszy wynik uzyskał Konstantynów Łódzki, wyprzedzając Rawę Mazowiecką i Pabianice. Nagrodę specjalną Lokomotywa Rozwoju przyznano gminie Dalików.

Województwo Małopolskie

4 grudnia 2024 roku w TAURON Arenie Kraków odbyła się gala XV edycji Rankingu Gmin Małopolski. Najlepsze wyniki osiągnęły kolejno: gmina Wielka Wieś, miasto Zakopane oraz miasto i gmina Niepołomice. Wyróżniono także gminy prowadzące w swoich powiatach, a specjalne nagrody trafiły do: gminy Polanka Wielka (Lider Edukacji), gminy Łabowa (Lider Dietności), gminy Lipinki (Lider Proobywatelski) oraz miasta i gminy Alwernia (Lider Szkoleń).

Województwo Mazowieckie

W ramach Rankingu Gmin Województwa Mazowieckiego 2024 poznaliśmy najlepsze samorządy regionu. W kategorii gmin miejskich zwyciężyła Podkowa Leśna, przed Nowym Dworem Mazowieckim i Józefowem. Wśród gmin miejsko-wiejskich liderem został Ożarów Mazowiecki, kolejne miejsca zajęły Mszczonów i Grodzisk Mazowiecki. W kategorii gmin wiejskich

najlepsza okazała się Michałowice, wyprzedzając Nadarzyn i Lesznowolę. Nagrodę Lokomotywa Rozwoju otrzymała gmina Stara Kornica.

Gala Rankingu Gmin Województwa Łódzkiego

Wręczenie nagród podczas Rankingu Gmin Małopolski

Ranking Gmin Województwa Mazowieckiego

Ranking Gmin Województwa Opolskiego

Województwo Opolskie

W Rankingu Gmin Województwa Opolskiego 2024 w kategorii gmin powyżej 20 tysięcy mieszkańców zwyciężyły: Strzelce Opolskie, Krapkowice i Kędzierzyn-Koźle. Wśród gmin do 20 tysięcy mieszkańców najlepszy wynik osiągnęła gmina Skarbimierz, przed Gogolinem i Ujazdem. Tytuł Lidera Zmiany przyznano Strzelcom Opolskim oraz gminie Lubrza.

Wyróżnieni w Rankingu Gmin Podkarpacia

Województwo Podkarpackie

21 listopada 2024 roku ogłoszono wyniki Rankingu Gmin Podkarpacia. Zwycięzcą została gmina Cisna, drugie miejsce zajęła Solina, a trzecie miasto Jasło. Tuż za podium uplasowały się Trzebownisko i Ostrów. Wyróżniono także liderów powiatowych, doceniając wkład gmin w rozwój lokalny.

Województwo Podlaskie

Rankingu Gmin Województwa Podlaskiego zwycięzcą w kategorii gmin miejskich zostało miasto Wysokie Mazowieckie, drugie miejsce zajęła Hajnówka, a trzecie Sejny. W kategorii gmin miejsko-wiejskich najlepsza okazała się Choroszcz, za nią uplasowały się Wasilków i Łapy. Wśród gmin wiejskich zwyciężył Mielnik, wyprzedzając gminy Suwałki i Perlejewo. Nagroda specjalna Drzewo Uznania BGK trafiła do miasta Wysokie Mazowieckie.

Województwo Pomorskie

Ranking Gmin Województwa Pomorskiego został przeprowadzony we współpracy z Urzędem Statystycznym w Gdańsku. W kategorii liderów województwa najwyżej uplasowała się Krynica Morska, następnie Łeba oraz Pruszcz Gdański. Wśród gmin wiejskich zwyciężył Pruszcz Gdański przed Kolbudami i Gniewinem. W kategorii gmin miejsko-wiejskich liderem zostało Władysławowo, a kolejne miejsca zajęły Jastarnia i Żukowo. Wśród gmin miejskich najlepszy wynik uzyskiwała ponownie Krynica Morska, za nią znalazły się Łeba i Pruszcz Gdański. Wyróżniono również liderów powiatowych we wszystkich powiatach województwa. Największy awans w rankingu odnotowała gmina Smołdzino (skok o 71 pozycji).

Województwo Śląskie

19 listopada 2024 roku poznaliśmy laureatów IV Rankingu Gmin Województwa Śląskiego. Wśród gmin do 20 tysięcy mieszkańców pierwsze miejsce zajęła gmina Ożarówice, kolejne Krupski Młyn i Goczałkowice-Zdrój. W kategorii gmin powyżej 20 tysięcy mieszkańców triumfowały Czeladź, Tarnowskie Góry i Mikołów. Wśród miast na prawach powiatu liderami zostały Katowice, Bielsko-Biała oraz Gliwice.

Ranking Gmin Województwa Pomorskiego

Jerzy Stępień przemawia podczas Rankingu Gmin Województwa Śląskiego

Gala Rankingu Gmin Regionu Świętokrzyskiego

Ranking Gmin Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Województwo Świętokrzyskie

9 grudnia 2024 roku w Kieleckim Centrum Kultury odbyła się IV Gala Rankingu Gmin Regionu Świętokrzyskiego. Wśród dziesięciu najlepszych gmin regionu znalazły się kolejno: Nowiny, Morawica, Połaniec, Strawczyn, Masłów, Kije, Zagnańsk, Górno, Sandomierz oraz Bieliny. Najlepszymi gminami w poszczególnych powiatach zostali między innymi: Busko-Zdrój, Sobków, Skalmierz, Końskie, Ostrowiec Świętokrzyski, Sandomierz i Suchedniów. Wyróżnienie specjalne za największy wzrost w rankingu otrzymał Secemin (awans o 52 pozycje). Wręczono również nagrody za najwyższe wydatki inwestycyjne, zadłużenie, środki unijne, nakłady na szkolenia oraz współpracę z organizacjami pozarządowymi.

Województwo Warmińsko-Mazurskie

4 grudnia w Olsztynie ogłoszono wyniki Rankingu Gmin Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Liderem województwa została gmina Stawiguda, a kolejne miejsca zajęły miasto Giżycko oraz miasto Ostróda. W kategorii gmin miejskich wyróżniono: Ostródę, Mrągowo oraz Górowo Iławeckie. Wśród gmin wiejskich najlepsze okazały się Stawiguda, Giżycko i Dywity. W kategorii gmin miejsko-wiejskich liderem zostały Mikołajki, a dalej uplasowały się Olecko i Młynary. W gali uczestniczył Wojewoda Warmińsko-Mazurski Radosław Król oraz Marszałek Województwa Marcin Kuchciński.

Województwo Wielkopolskie

5 grudnia 2024 roku w Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu odbyła się gala Rankingu Gmin Województwa Wielkopolskiego. Liderami województwa zostały gminy: Tarnowo Podgórne, Kleszczewo i Suchy Las. W kategorii gmin miejskich najwyższe miejsca zajęły Puszczykowo, Złotów i Luboń, a wśród gmin miejsko-wiejskich: Kórnik, Kleczew i Pobiedziska. Wyróżniono również liderów we wszystkich powiatach, m.in.: Chodzież, Czarnków, Gniezno, Jarocin, Ostrów Wielkopolski, Wągrowiec i Złotów. Ranking został zrealizowany przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej Ośrodek Regionalny w Zielonej Górze we współpracy z Urzędem Statystycznym w Poznaniu.

Wójt Gminy Kórnik - I miejsce w Rankingu Gmin Województwa Wielkopolskiego

Województwo Zachodniopomorskie

W Rankingu Gmin Województwa Zachodniopomorskiego zwyciężcą została gmina Mielno, kolejne miejsca zajęły Ustronie Morskie i Dziwnów. Wśród gmin wiejskich najlepsze wyniki osiągnęły: Ustronie Morskie, Rewal i Kołobrzeg. W kategorii gmin miejsko-wiejskich na podium stanęły: Mielno, Dziwnów i Międzyzdroje. W kategorii gmin miejskich liderem był Kołobrzeg, za nim Darłowo i Szczecinek. Wyróżnienia za największy awans przypadły gminom: Rymań (awans o 35 miejsc), Świerzno (45 miejsc) oraz Karnice (75 miejsc).

Burmistrz Gminy Mielno z Nagrodą

Konkurs na najlepsze praktyki w zarządzaniu w JST

Podczas VIII Krajowego Kongresu Sekretarzy wręczono nagrody i wyróżnienia w kolejnej edycji organizowanego przez FRDL konkursu w którym wyróżniamy dobre praktyki, innowacyjne rozwiązania i nowatorskie projekty w zarządzaniu samorządowymi instytucjami. Nagrody w konkursie oraz bon na szkolenia organizowane przez FRDL otrzymali:

- **Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego za wdrożenie Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją**
- **Starostwo Powiatowe w Wejherowie za wdrożenie Portalu Urzędnika**

Kapituła przyznała również wyróżnienia. Otrzymali je:

- **Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego za wykorzystywanie prostego języka w komunikacji z mieszkańcami**
- **Urząd Miasta Rzeszowa za organizację punktów obsługi mieszkańców Urzędu Miasta Rzeszowa w galeriach handlowych**

Nagrodzeni w konkursie Najlepsze Praktyki w Zarządzaniu JST

IX. ROZDZIAŁ

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ MISYJNA, INICJATYWY I WYDARZENIA

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ MISYJNA I WYDARZENIA

100. rocznica urodzin Profesora Jerzego Regulskiego

8 lipca 1924 roku w Zarybiu urodził się Jerzy Regulski, współtwórca reform samorządowych z początków polskiej transformacji ustrojowej, założyciel a dziś patron Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej.

W 2024 roku obchodziliśmy setną rocznicę urodzin Profesora. Była to okazja do wspomnienia jego postaci i dorobku podczas

wydarzeń organizowanych przez FRDL w tym roku. Chcąc upamiętnić naszego specjalnie na tę rocznicę przygotowaliśmy wersję audio autobiografii Jerzego Regulskiego – „Życie splecione z historią”, która bezpłatnie dostępna jest na stronie Fundacji.

[Audiobook „Życie splecione z historią”](#)

Zabieramy głos w sprawie wielokadencyjności

18 listopada w Senacie RP odbyło się seminaryjne posiedzenie komisji samorządu terytorialnego i administracji państwowej poświęcone wielokadencyjności organów wykonawczych gmin. Przedstawiciele i przedstawicielki samorządu, świata nauki i trzeciego sektora dyskutowali się o tym ważnym i budzącym wiele emocji zagadnięciu.

Posiedzenie komisji rozpoczęło wystąpienie Prezesa Zarządu FRDL dr Cezarego Trutkowskiego, który podkreślił, że kwestia kadencyjności powinna być jedynie elementem szerszej debaty nad kondycją demokracji lokalnej, rolą radnych, mechanizmami partycypacji obywatelskiej oraz koniecznością rewizji modelu zarządzania samorządowego, który uległ nadmiernej personalizacji i oligarchizacji. Apelował o kompleksową reformę, która wzmocniłaby realny wpływ mieszkańców na życie publiczne i przywróciła równowagę między organami uchwałodawczymi a wykonawczymi, wskazując, że bez tego jakkolwiek punktowa zmiana – jak np. zniesienie limitu kadencji – będzie jedynie działaniem pozornym, a nie rzeczywistym uzdrowieniem systemu.

[Zapis wideo i tekst wystąpienia](#)

FRDL na Europejskim Kongresie Samorządowym w Mikołajkach

Europejski Kongres Samorządowy, jedno z najważniejszych spotkań liderów lokalnych w Polsce, odbył się w dniach 4–5 marca w Mikołajkach.

W pierwszym dniu wydarzenia dr Cezary Trutkowski, Prezes Zarządu Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, uczestniczył w debacie poświęconej reformom samorządu terytorialnego.

Wystąpienie dr Cezarego Trutkowskiego w Senacie RP - 18 listopada 2024 r.

Dyskusja wokół książki „Potrzeba zmian w samorządzie terytorialnym”

Rozmowa oparta była na publikacji FRDL „Potrzeba zmian w samorządzie terytorialnym”.

5 marca Jan Król, członek Rady Fundatorów Fundacji, moderował panel „Specjalne Strefy Ekonomiczne jako trampolina do sukcesu regionu”, poświęcony roli SSE w rozwoju lokalnym i gospodarczym.

Obecność przedstawicieli FRDL podkreśliła aktywne zaangażowanie Fundacji w kształtowanie polityki lokalnej i wspieranie rozwoju samorządów.

Wysyłamy nasze postulaty do wszystkich gmin w Polsce

Na przełomie kwietnia i maja 2024 roku przygotowaliśmy 2477 przesyłek, w których urzędy gmin w całym kraju otrzymały postulaty dotyczące kierunków kształtowania współpracy samorządu z mieszkankami i mieszkańcami. Liczymy, że dotarły one również do nowowwybranych wójtów, burmistrzów, prezydentów i radnych. Publikacja jest częścią projektu „Modelowe rozwiązania wzmacniające udział obywateli w decydowaniu o sprawach lokalnych”.

Przygotowanie przesyłek adresowanych do wszystkich gmin w Polsce

FRDL na Slot Art Festival

W dniach 7–12 lipca Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej uczestniczyła w Slot Art Festival w Lubiążu, goszcząc w strefie inicjatyw społecznych. Osoby odwiedzające stoisko miały okazję porozmawiać o tym, jak wygląda życie w ich lokalnych wspólnotach oraz wziąć udział w symulacji konsultacji społecznych. Przygotowana gra pozwalała wcielić się w mieszkańców fikcyjnej miejscowości i uczestniczyć w debacie publicznej.

Jakub Dorosz-Kruczyński, ekspert FRDL i współprowadzący Podcast Samorządowy, wziął udział w panelu dyskusyjnym poświęconym funkcjonowaniu mediów lokalnych, zjawisku baniek informacyjnych oraz roli mediów w kontrolowaniu działań władz. W rozmowie uczestniczyli również przedstawiciele Demagoga i Fundacji Nowej Wspólnoty.

Obecność na wydarzeniu zwiększyła widoczność działalności Fundacji oraz umożliwiła dotarcie do nowych grup odbiorców, w tym osób młodych i zaangażowanych społecznie spoza tradycyjnego środowiska samorządowego.

Stoisko FRDL w Strefie Inicjatyw Społecznych

**Raport Fundacji Rozwoju
Demokracji Lokalnej
im. Jerzego Regulskiego za rok 2024**

www.frdl.org.pl

facebook.com/FundacjaRozwojuDemokracjiLokalnej/

Opracowanie:
Małgorzata Zielińska

Skład graficzny:
Olga Mazurek

Wydawca:
Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej
im. Jerzego Regulskiego
ul. Jelinka 6,
01-646 Warszawa

Wszystkie prawa zastrzeżone.
Warszawa 2025